

Colofon september 2012

Ontketend/Nieuwsbrief Basisinkomen.nu is een uitgave van de *Vereniging van Vriendinnen en Vrienden van een Basisinkomen*, als verdieping en aanvulling op de websites: www.basisinkomen.nu en <http://basisinkomen.nl>.

Medewerkers aan nummer 55:

Ad Planken, Christina Lambrechts, C.M. Tegeltija, Fernand Crijns, Florie Barnhoorn, Gerard Hoop, Frans Vrijmoedt, Judith Israëls, Maria Dijkstra, Mariëlle Jansen, Merijn Fagard, Michiel van Hasselt, Miriam van Esch, Robin Ketelaars, Wim Smit.

Druk en verspreiding: Drukkerij van Ek, Driebergen
Voorpagina: het beeld van Zadkine *Verwoeste stad* in een andere rol.

Eindredactie: Michiel van Hasselt en Wim Smit.

Opmaak: Wim Smit.

Contact redactie: aquamarijn@gmail.com

Overname van artikelen met bronvermelding wordt toegejuicht.

ISSN 09243038.

Wanneer u lid wilt worden van de Vereniging Basisinkomen betaalt u € 35,- contributie per jaar (meer mag ook). Leden met een minimuminkomen kunnen volstaan met €10,- per jaar. U dient de contributie zelf over te maken naar girorekening: 1890919. U ontvangt hiervoor stemrecht op de Algemene Ledenvergadering en de nieuwsbrief. En u kunt natuurlijk deelnemen aan activiteiten van de vereniging.

Adres van de Vereniging Basisinkomen:
Galgenveld 10
3705 MB Zeist
bestuur@basisinkomen.nl

Inhoudsopgave:

redactioneel	3
artikel "petitie" burgerinitiatief EBI-OBI	4
Christina Lambrechts	10
interview met Ad Planken	12
verslag conferentie 20 jaar Vereniging Basisinkomen, 29 oktober 2011	15
Michiel van Hasselt	18
BIEN-congres München	24
interview met Maria Dijkstra	25
ingezonden brief en boekrecensie	28

STEM BASISINKOMEN

Onze vereniging basisinkomen vernieuwt zichzelf, onder aanvoering van het nieuwe bestuur dat we op 19 mei kozen. Onze website en e-mail nieuwsbrief houden je op de hoogte. De aloude papieren Nieuwsbrief moest even wachten maar zie: nu is hij er weer, nog net op tijd voor de verkiezingen op 12 september 2012. Dan kunnen we kiezen voor het basisinkomen.

Je denkt: Wat krijgen we nou? Wij in Nederland kunnen kiezen voor het basisinkomen? Dat is toch al decennia een non-issue in de Nederlandse politiek, het voetinkomen van GroenLinks in de vorige eeuw was toch de laatste keer dat een politieke partij een beetje basisinkomen in haar programma deed en de kiesdrempel haalde? Nu gaan de verkiezingen toch over heel andere zaken zoals meer of minder Europa, meer of minder miljarden bezuinigen, de pensioenleeftijd meer of minder omhoog?

Ja, over zulke zaken gaat het zeker op 12 september. Maar die zijn niet heel anders. Als je goed kijkt is ook het gedachtegoed van een onvoorwaardelijk basisinkomen erbij aan de orde.

Dit willen wij in deze Nieuwsbrief laten zien. Meer Europa, met name meer van de burgers (en minder de instituties en lobbyisten die nu de dienst uitmaken), is voor het basisinkomen van groot belang. Nieuwe Europese belastingen zoals een transactie taks (Tobintaks) en een BTW tarief boven 25% kunnen een basisinkomen voor alle volwassen Europeanen betaalbaar maken, minstens € 900 per maand, net genoeg om fatsoenlijk van te kunnen leven. Het artikel over de Europese petitie - om het basisinkomen op de EU agenda te krijgen - mikt op een vernieuwd Europa dat meer van de burgers is: het thuisland voor het basisinkomen. In onze buurlanden Duitsland en België en overzee in Engeland zijn er krachtige pleitbezorgers voor het basisinkomen, denk aan de hoogleraren Götz Werner (een Duitse ondernemer), Philippe van Parijs (een Belgische filosoof) en Guy Standing (een Engelse econoom/socioloog afkomstig uit the International Labour Organisation (ILO)). Ook onze Nederlandse VBi maakt al 20 jaar deel uit van BIEN, het Basic Income European Network, nu omgedoopt tot **Basic Income Earth Network**. Deze verbreding van Europa naar de hele aarde is volkomen terecht niet alleen als we terugdenken aan Bellamy en Henry George, maar ook als we zien wat er tegenwoordig in andere werelddelen gebeurt zoals de bolsa familia in Brazilië en het basisinkomen experiment in Namibië.

Dit alles klonk door op 29 oktober 2011 in het Academieggebouw, Domplein Utrecht waar wij onze twintigste verjaardag vierden: de conferentie "Op naar een onvoorwaardelijk basisinkomen voor iedereen". Guy Standing presenteerde hier "The Precariat" en de Belgische senator Nele Lijnen presenteerde het succesvolle experiment in Namibië. (Zij stamt uit Vivant, de politieke partij die het basisinkomen voorstaat, opgericht door de ondernemer Roland du Chatelet, en nu opgegaan in de liberale partij van Verhofstadt. Een korte weerslag van deze conferentie hebben we in deze Nieuwsbrief opgenomen. De conferentie was niet alleen Europees maar ook nationaal gericht.

Accountant Leon Segers toonde aan dat kleine door hem gecontroleerde Nederlandse bedrijven niet in de financiële problemen gekomen zouden zijn als de ondernemer had kunnen beschikken over een basisinkomen - dat dan een deel van het bedrijfsrisico afgedekt zou hebben. De conferentie opzet was ook bedoeld om Nederlandse politici iets te laten zeggen over het basisinkomen. De meeste genodigde Kamerleden gaven echter geen gehoor aan onze uitnodiging of lieten het op het laatste moment afweten (Emiel Roemer). Van de gevestigde partijen was alleen Ed Groot, PvdA, gekomen. De niet gevestigde partij Nieuw Nederland was in de persoon van Frank Koers aanwezig. Gevestigde partijen zijn niet geporteerd voor (invoering van) het basisinkomen in Nederland, meestal omdat ze er niet van weten, soms (Ed Groot) omdat ze nog uitgaan van een te hoge kostenberekening door het CPB ("Reinventing the welfarestate" 2006). Het is voor de liefhebbers van het basisinkomen dus lastig kiezen, straks op 12 september. Wel komen er weer niet gevestigde partijen die het basisinkomen voorstaan, met name de Partij van de Toekomst, min of meer voortgekomen uit Nieuw Nederland. Dit is zeker een goede optie voor iedereen die zich ook in de andere punten van deze partij kan vinden en het risico aandurft dat de kiesdeler niet gehaald wordt.

Een andere optie is: toch kijken naar de partijen die al in het parlement zitten: nagaan of ze standpunten in de richting van het basisinkomen hebben. Dit betreft met name hun AOW standpunt. De AOW heeft volgens ons de BOBI status: Bijna Onvoorwaardelijk Basis Inkomen. Michiel van Hasselt beschrijft in deze Nieuwsbrief de ontwikkeling van de AOW politiek naar een hogere pensioenleeftijd en legt uit waarom een lagere pensioen leeftijd beter is ; verlaging van 65 naar 18 (via een Algemene Onvoorwaardelijkbasisinkomen Wet) zou het beste zijn...

De gevestigde politiek heeft het er naar gemaakt dat velen van ons enige weerszin moeten overwinnen voordat we onze stem uitbrengen. Uit protest wegblijven is echter geen optie. Gevestigde partijen zien een lage opkomst niet als kritiek op hun functioneren maar als een teken dat de thuisblijvers het allemaal wel best vinden. Ook een proteststem op Wilders is nu geen optie meer; hij ging als gedoogpartner de gevestigde politiek in en brak vele beloftes aan zijn kiezers (o.a. de belofte dat hij geen hogere AOW leeftijd zou accepteren).

Wel een optie is een partij kiezen die spelbreker is in de consensus van de gevestigde partijen - spelbreker op een majeur punt dat Nederland zelf nog soeverein kan bepalen, de hoogte van de pensioenleeftijd. Van de grotere partijen komt dan alleen de SP in aanmerking (15 zetels in de Tweede Kamer, 31 in de peilingen). Van de kleinere partijen komt in aanmerking 50plus (0 zetels in de Tweede Kamer, 1 in de Eerste Kamer en ook 1 in de peilingen).

Een stem op deze partijen is een effectieve proteststem tegen het onfrisse spel dat de gevestigde politiek met ons speelt. Breek het spel, kies de spelbreker. Stem basisinkomen.

De redactie

15 augustus 2012

Een Europees Burgerinitiatief over het basisinkomen (EBI – OBI)

een verzameling van steunbetuigingen

16 oktober 2011 – wereld actiedag – werd het initiatief genomen om een Europees burgerinitiatief te starten. Dit gebeurde de dag na het Symposium *“Von einer kompensatorischen zu einer emanzipatorischen Sozialpolitik in Europa”* in Wenen, dat was georganiseerd door het „**Netzwerk Grundeinkommen und sozialer Zusammenhalt**“, „**Attac Inhaltsgruppe Grundeinkommen Österreich**“ en de **“Internationale Deutschsprachige Runde Tisch Grundeinkommen”** op 14 en 15 oktober.

De eerste dag stond in het teken van de bespreking van de ontwikkeling op het gebied van sociale zekerheid in Europa. De tweede dag werden de (on)mogelijkheden van burgerinitiatieven in Europa besproken. In aansluiting hierop stelde Klaus Sambor voor een Europees burgerinitiatief (EBI) ter bevordering van de invoering van een onvoorwaardelijk basisinkomen te ondernemen.

Klaus Sambor is geboren in 1932. Hij is ingenieur. Sinds 2004 is hij de coördinator bij Attac voor het basisinkomen. Hij is lid van de 'Round Table Basic Income', het "Network Basic Income and Social Cohesion" en staf lid van het "Initiative Civil Society Austria".

Een Europees burgerinitiatief (EBI) verzoekt de Europese Commissie om binnen de grenzen van haar mogelijkheden een passend voorstel te doen over zaken waarvan de burgers vinden dat er een wet voor moet worden gemaakt

door de Europese Unie zoals dat nodig is voor het aannemen van Europese verdragen. Voor je dit kunt doen is het zaak erkenning te krijgen van nog te verzamelen steunbetuigingen, die nodig zijn om dit verzoek te kunnen doen aan de Europese Commissie. Hiervoor is het nodig om minstens één miljoen geldige handtekeningen te verzamelen in ten minste zeven Europese lidstaten. Voor elke lidstaat geldt daarbij een eigen minimum aantal. Voor Nederland 19.500.

Tot nog toe is er geen enkele beslissing in het Europese parlement genomen waarin het onvoorwaardelijk basisinkomen als mogelijkheid om armoede te voorkomen ter sprake kwam. Hierom hebben de deelnemers aan bovenvermeld symposium besloten om met de voorbereidingen voor een EBI met betrekking tot een OBI te starten.

Door middel van dit initiatief wordt de Europese commissie door de ondertekenaars gevraagd al haar middelen en mogelijkheden te gebruiken om de introductie van een universeel, individueel en onvoorwaardelijk basisinkomen te bespoedigen ten einde haar bevolking te verzekeren van een waardig bestaan als volwaardig lid van de samenleving.

Na enkele tussenstappen kon het initiatief eindelijk op 8 juli jongstleden - digitaal – aan de Europese Commissie worden aangeboden.

Nu is het wachten op de goedkeuring ervan door de Commissie. Het moet namelijk eerst worden geregistreerd en goedgekeurd d.w.z. ontvankelijk verklaard door de EU-commissie, d.w.z. het moet onder het competentiebereik van de EU vallen en in overeenstemming zijn met de grondrechten van de EU.

Na de indiening moet de EU-commissie binnen twee maanden antwoorden of het initiatief ontvankelijk is. Als de EU-commissie de registratie goedkeurt, kan de campagne starten. Vanaf dit tijdstip moeten in één jaar de vereiste handtekeningen zijn verzameld. Die handtekeningen worden na afloop van de termijn geverifieerd en dan blijkt doorgaans zo'n 10% tot 15% ongeldig te zijn. Dus wordt aangeraden minimaal 115% van het aantal vereiste handtekeningen te verzamelen, voor ons dus zo'n 25.000 handtekeningen. De met eerdere acties verzamelde handtekeningen **tellen niet mee**.

We kunnen wel die ondertekenaars verzoeken nogmaals te tekenen in het daarvoor geopende register.

De EU stelt een speciale website ter beschikking om de handtekeningen te verzamelen. Deze moet nog wel voor elk land worden aangepast en eventueel gelinkt aan de eigen sites. Zolang deze nog niet functioneert, zoals 7 juli bleek, mag de start van de handtekeningen verzameling worden uitgesteld ook al is de de registratie goedgekeurd.

Door middel van dit initiatief hopen we dat op zijn minst de discussie over een OBI in heel Europa zal worden gestimuleerd en dat samenwerking tussen de organisaties en initiatieven die zich ermee bezig houden zal worden versterkt.

8 juli hebben we vastgesteld dat aan de volgende zaken nog veel gewerkt moet worden en dat we hiervoor eind augustus elkaar weer in Parijs zullen ontmoeten. Het gaat hierbij om actiemiddelen om campagne mee te kunnen voeren:

1. Formulieren om handtekeningen te kunnen verzamelen voor elke lidstaat (in het boekje **The European Citizens' Initiative Pocket Guide van Bruno Kaufmann** staat een voorbeeld voor Oostenrijk op pagina 56)
2. Een uniform logo voor alle deelnemende landen
3. Een handleiding voor handtekeningen verzamelaars
4. Een lijst van Frequent Asked Questions (FAQ's) met betrekking tot het Europees burgerinitiatief
5. Folders
6. Video's
7. Nieuwsbrief

Zo lang we wachten op het sein dat de campagne kan beginnen kunnen we alvast de e-mailadressen verzamelen van mensen die willen tekenen, zodra de de mogelijkheid daar is. Of het nu leden van onze vereniging zijn of hun familieleden, vrienden en kennissen. Dit kan al door je hiervoor op te geven via onze website <http://basisinkomen.nl/wp/campagne/petitie-voor-een-onvoorwaardelijk-basisinkomen-obi/>

16 september aanstaande zullen we in aansluiting aan het **14. Kongress des Basic Income Earth Network, getiteld „Wege zum Grundeinkommen“** ons verder beraden over de te nemen volgende stappen.

Hieronder vallen vanzelfsprekend:

Hoe staat het met het burgerinitiatief?

Is het goedgekeurd of niet?

1. Zo ja:
 - a. Is iedereen en alles klaar voor het verzamelen van de handtekeningen?
 - b. Presentatie van gemeenschappelijke website en evaluatie daarvan
 - c. Bepalen van een gemeenschappelijke persverklaring om een en ander publiekelijk van start te laten gaan
2. Zo neen:

Wat kunnen onze volgende stappen dan zijn?

Hieronder een voorbeeld van het registratieformulier zoals dit in Oostenrijk wordt voorgesteld te gebruiken:

Unterstützung für die Einführung eines „Bedingungslosen Grundeinkommens“ in Österreich

Ich unterstütze die Einführung eines – allgemeinen, - personenbezogenen, - bedingungslosen Grundeinkommens in existenzsichernder Höhe.

Bundesregierung und Nationalrat fordere ich auf, die gesetzlichen Grundlagen zu schaffen, dass ein solcher Rechtsanspruch Gültigkeit erlangt.

NAME	ADRESSE	E-mail (wenn möglich)	UNTERSCHRIFT

Impressum: Runder Tisch – Grundeinkommen: er dient der Vernetzung unterschiedlicher Vereine, Initiativen und Personen, die sich für ein "Bedingungsloses Grundeinkommen" einsetzen.
Nähere Informationen und weiterführende LINKs zum „Bedingungslosen Grundeinkommen“ siehe www.grundeinkommen.at
Rücksendeadresse: Runder Tisch – Grundeinkommen, Amerlinghaus, Striflgasse 8, 1070 Wien

Europees Burgerinitiatief

(TEU: Art. 11, § 4; TFEU: Art. 24, § 1)

Titel van het Burgerinitiatief (ECI)

Onvoorwaardelijk basisinkomen

Onderwerp

Steun verwerven voor de introductie van een universeel, individueel, onvoorwaardelijk basisinkomen dat een leven als volwaardig lid van de samenleving kan garanderen in alle lidstaten van de EU.

Doelstellingen

De Europese Commissie wordt door de ondertekenaars verzocht om al haar beschikbare middelen en mogelijkheden aan te wenden om de invoering van een Onvoorwaardelijk Basisinkomen te bespoedigen. Hiervoor is een wetsvoorstel nodig om de doelstellingen van de EU, te bereiken, om sociale uitsluiting en discriminatie te bestrijden en om sociale rechtvaardigheid en sociale bescherming te bevorderen door ieder individu een onvoorwaardelijk gegarandeerde materiele bestaanzekerheid te bieden, alsook de mogelijkheid tot deelname aan de samenleving.

Relevante bepalingen van de Verdragen

uit de "Geconsolideerde versies van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende het functioneren van de Europese Unie" 2010/C83/01 (30 maart 2010)

(zie de bijlagen)

1. Verdrag betreffende de Europese Unie (Treaty on European Union, TEU): Artikel 2, Artikel 3 (3)
2. Verdrag met betrekking tot het functioneren van de Europese Unie (Treaty on the Functioning of the European Union, TFEU): Artikel 5 (3), Artikel 151, Artikel 153 (1), Artikel 156
3. Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Charter of Fundamental Rights of the European Union): Artikel 1, Artikel 2 (1), Artikel 5 (2), Artikel 6, Artikel 8 (1), Artikel 15 (1), Artikel 34 (1), (2) en (3)

Contactgegevens van de leden van het burgercomité

1. België
2. Denemarken
3. Duitsland
4. Frankrijk
5. Groot-Brittannië
6. Italië
7. Ierland
8. Luxemburg
9. Nederland
10. Oostenrijk
11. Polen
12. Slovenië
13. Slowakije
14. Spanje

Bovendien kunnen de leden van het Europese Parlement meedoen aan de burgercomité's.

Bronnen van ondersteuning en financiering

Een gratis online-verzamelsysteem zal door de Europese Commissie ter beschikking worden gesteld.

Alle activiteiten die verband houden met het ondersteunen van het Burgerinitiatief zijn gebaseerd op vrijwilligerswerk

Aanvullende opmerkingen

De personen die het voorstel voor ons Europees Burgerinitiatief indienen zijn burgers uit bovenvermelde lidstaten van de Europese Unie, die zich onderscheiden door hun cultuur, taal, sociale interesses en politiek en godsdienstige / filosofische achtergrond, maar die de hierbij voorgestelde gemeenschappelijke visie delen.

Het Onvoorwaardelijk Basisinkomen is geen vervanging van het sociale zekerheidssysteem maar is er een aanvulling op en verandert dezen van een compenserende in een emanciperend vorm.

Het emanciperend Onvoorwaardelijk Basisinkomen is gedefinieerd door de volgende 4 criteria: **universeel, individueel, onvoorwaardelijk en hoog genoeg om een bestaan als volwaardig lid van de maatschappij te kunnen verzekeren.**

Universeel: in principe elke persoon, ongeacht de leeftijd, afkomst, woonplaats, beroep, enz. zal gerechtigd zijn om deze toelage te ontvangen. Dus vragen we een gegarandeerd en Onvoorwaardelijk Basisinkomen voor heel Europa.

Individueel: elke vrouw, elke man, elk kind heeft recht op een basisinkomen op individuele basis en niet op basis van gezinssamenstelling of huishouden. Het Onvoorwaardelijk Basisinkomen staat los van feiten zoals huwelijkse staat, samenwoning of de samenstelling van het huishouden alsook van het inkomen of eigendomsbezit van andere leden van het huishouden of het gezin. Dit is de enige manier om privacy te garanderen en om controle te voorkomen over andere individuen. Op deze wijze krijgt elk individu de mogelijkheid zijn eigen beslissingen te nemen.

Onvoorwaardelijk: we beschouwen het basisinkomen als een mensenrecht dat aan geen enkele voorwaarde gebonden zal zijn, noch aan de verplichting om betaald werk aan te nemen, noch aan het betrokken zijn bij gemeenschapdiensten of te functioneren volgens traditionele rolpatronen. Het staat eveneens los van beperkingen met betrekking tot inkomen, spaargelden of eigendomsbezit.

Hoog genoeg: het bedrag moet het mogelijk maken om volgens een fatsoenlijke levensstandaard te kunnen leven die overeenkomt met de sociale en culturele normen gangbaar in het land. Het moet materiële armoede voorkomen en de kans bieden om deel te nemen aan de gemeenschap.

Dit betekent dat het netto-inkomen op zijn minst gelijk zou staan aan de armoedegrens bepaald volgens de Europese normen, wat gelijk staat aan 60 % van het zogenaamde nationaal gemiddelde netto equivalent inkomen. Vooral in landen waar de meerderheid een laag inkomen heeft en daardoor het gemiddeld inkomen laag is zou een referentiekader (bv. een productenmand) moeten worden gehanteerd om het basisinkomen te bepalen zodat in principe een leven kan worden gegarandeerd als volwaardig lid van de samenleving.

Als gevolg van de huidige situatie op de arbeidsmarkt en het tekortschietende systeem van sociale zekerheid (voorwaardelijk, inkomensafhankelijk, niet hoog genoeg), beschouwen we de invoering van het Onvoorwaardelijk Basisinkomen als noodzakelijk om de fundamentele rechten te garanderen; vooral een leven in waardigheid zoals gestipuleerd in het Charter van de Fundamentele Rechten van de Europese Unie, als dit iets te betekenen wil hebben.

Bovenal dient het Onvoorwaardelijk Basisinkomen armoede te voorkomen en het individu meer vrijheid te schenken, zodat deze zijn eigen leven kan bepalen en zijn deelname aan de maatschappij kan versterken.

Het Onvoorwaardelijk Basisinkomen dient sociale uitsluiting te voorkomen alsook de discussies gebaseerd op hebzucht en uitbuiting en de gevolgen ervan, en tevens de dure en overbodige repressieve en uitsluitende controlerende en inspecterende bureaucratie ervan te vermijden. Het Onvoorwaardelijk Basisinkomen, dat immers een overdrachtsinkomen is zonder discriminerende en stigmatiserende voorwaarden, zal verborgen armoede helpen te voorkomen.

Het Onvoorwaardelijk Basisinkomen zal sociale vrijheid schenken en de burgers zullen zich kunnen identificeren met de Europese Unie alsook het gevoel hebben dat hun politieke rechten zijn verzekerd. Het ondersteunt de verwezenlijking van fundamentele rechten. "De waardigheid van een mens is niet alleen een fundamenteel recht op zich, maar vormt de reële basis voor de fundamentele rechten" (officiële uitleg met betrekking tot artikel 1 van de Charter van de Fundamentele Rechten van de Europese Unie).

De invoering van het Onvoorwaardelijk Basisinkomen en de mogelijke stappen ter introductie ervan liggen binnen de respectievelijke verantwoordelijkheidsgebieden van de leden van de Europese Unie.

Omdat er verschillende manieren zijn om dit Onvoorwaardelijk Basisinkomen te financieren, bieden wij geen enkele specifiek financieringsvoorstel aan voor dit Europees Burgerinitiatief, behalve dat de coördinatie ervan zou kunnen vallen onder een gedeelde verantwoordelijkheid van de Europese Unie enerzijds en de Deelstaten anderzijds.

Bijlagen

Argumenten voor een basisinkomen in relevante bepalingen uit de "Geconsolideerde versies van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende het functioneren van de Europese Unie " 2010/C83/01 (30 maart 2010)

I Verdrag betreffende de Europese Unie (Treaty on European Union, TEU):

Artikel 2

De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen.

Argumenten voor een Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

Het onvoorwaardelijk basisinkomen zoals gedefinieerd door haar vier criteria realiseert alle van de hierboven vermelde waarden. Het biedt materiële zekerheid en volwaardige deelname aan de samenleving zonder voorwaarden - gecombineerd met gelijkwaardigheid van alle individuen.

Artikel 3

3. De Unie brengt een interne markt tot stand. Zij zet zich in voor de duurzame ontwikkeling van Europa, op basis van een evenwichtige economische groei en van prijsstabiliteit, een sociale markteconomie met een groot concurrentievermogen die gericht is op volledige werkgelegenheid en sociale vooruitgang, en van een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu. De Unie bevordert de wetenschappelijke en technische vooruitgang

De Unie bestrijdt sociale uitsluiting en discriminatie, en bevordert sociale rechtvaardigheid en bescherming, de gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen, de solidariteit tussen generaties en de bescherming van de rechten van het kind.

De Unie bevordert de economische, sociale en territoriale samenhang, en de solidariteit tussen de lidstaten.

De Unie eerbiedigt haar rijke verscheidenheid van cultuur en taal en ziet toe op de instandhouding en de ontwikkeling van het Europese culturele erfgoed.

Argumenten voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

Een Onvoorwaardelijk Basisinkomen, dat zowel de arbeidsduurverkorting ondersteunt als de herverdeling van de arbeidsuren, zal een nieuwe vorm van volledige werkgelegenheid bevorderen. Het onvoorwaardelijk Basisinkomen bestrijdt sociale uitsluiting en discriminatie die eigen zijn aan de bestaande inkomenssystemen.

We zijn van mening dat er een wetsvoorstel van de Europese Commissie nodig is om een Onvoorwaardelijk Basisinkomen daadwerkelijk in te voeren opdat de doelstellingen van Europa, zoals volledige werkgelegenheid, het bestrijden van sociale uitsluiting en discriminatie en het ondersteunen van sociale rechtvaardigheid en sociale bescherming (Art.3 Para 3 EU Verdragen) worden bereikt. Bovendien nemen wij het initiatief de Europese Commissie op te roepen een Onvoorwaardelijk Basisinkomen in te voeren, dat zowel de rechten van het kind als de solidariteit tussen generaties en de solidariteit tussen de lidstaten ondersteunt, en roepen haar daarom op om binnen haar wetgevingsbevoegdheid een wetsvoorstel op sociaal politiek gebied in te dienen (Art.151 ff TFEU) de rechten van de lidstaten in acht nemend.

II Verdrag met betrekking tot het functioneren van de Europese Unie
(Treaty on the Functioning of the European Union, TFEU):

Artikel 5

(3) De Unie kan het initiatief nemen om sociaal-politieke maatregelen in de lidstaten te coördineren

Argumenten voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen:
Het sociale beleid van de lidstaten kan worden gecoördineerd in het kader van de bestrijding van sociale dumping. De gemeenschappelijke actie voor alle lidstaten zou de invoering kunnen zijn van een Onvoorwaardelijk Basisinkomen volgens de vier gedefinieerde criteria. De verantwoordelijkheid voor de aanpassing van het bestaande nationale sociale systeem ter invoering van het Onvoorwaardelijk Basisinkomen berust bij de lidstaten.

Artikel 151

De Unie en de lidstaten stellen zich, indachtig sociale grondrechten zoals vastgelegd in het op 18 oktober 1961 te Turijn ondertekende Europees Sociaal Handvest en in het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden van 1989, ten doel de bevordering van de werkgelegenheid, de gestage verbetering van de levensomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden, zodat de onderlinge aanpassing daarvan op de weg van de vooruitgang wordt mogelijk gemaakt, alsmede een adequate sociale bescherming, de dialoog tussen werknemers en werkgevers, de ontwikkeling van de personeelsbeleid om een duurzaam hoog werkgelegenheidsniveau mogelijk te maken, en de bestrijding van uitsluiting.

Te dien einde nemen de Unie en de lidstaten maatregelen waarin rekening wordt gehouden met de verscheidenheid van de nationale bepalingen, met name op het gebied van contractuele betrekkingen, alsmede met de noodzaak het concurrentievermogen van de economie van de Unie te handhaven.

Zij zijn van mening dat een dergelijke ontwikkeling zowel zal voortvloeien uit de werking van de interne markt waardoor de harmonisatie der sociale stelsels zal worden bevorderd,

als uit de in de Verdragen bepaalde procedures en het nader tot elkaar brengen van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen.

Argumenten voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

Een Onvoorwaardelijk Basisinkomen, waarbij de verkorting en herverdeling van de arbeidsduur ondersteund worden, zal leiden tot een nieuwe vorm van volledige werkgelegenheid, met extra arbeidsplaatsen. Deze grotere keuzemogelijkheid in arbeidsplaatsen versterkt de onderhandelingsmogelijkheden van de werknemers betreffende verbeteringen in hun leef- en werkklimaat. Het onvoorwaardelijk basisinkomen biedt sociale zekerheid, zonder discriminatie en stigmatisering. De feitelijke invoering van het onvoorwaardelijk basisinkomen is een zaak van de lidstaten rekening houdend met de aldaar bestaande praktijk.

III Het “ Europees Sociaal Handvest “ van 1961 werd in 1999 herzien. Hieronder Artikel 30.

Artikel 30

Het recht van bescherming tegen armoede en sociale uitsluiting.

Om dit recht te waarborgen verplichten de lidstaten zich tot:

a. het nemen van maatregelen, binnen het raamwerk van een overkoepelend geheel, om het voor mensen en hun families die leven in een situatie van sociale uitsluiting of armoede - of daarin terecht dreigen te komen - mogelijk te maken om in het bijzonder daadwerkelijk werk, huisvesting, training, onderwijs en culturele, sociale en medische ondersteuning te krijgen.

b. De maatregelen te herzien en aan te passen als dat nodig is.

Artikel 153

1. Met het oog op het bereiken van de doelstellingen van artikel 151, zal de Unie ondersteuning en aanvulling bieden bij de activiteiten van de lidstaten op de volgende terreinen:

(c) sociale zekerheid en sociale bescherming van werknemers;

(j) het bestrijden van sociale uitsluiting;

(k) het moderniseren van de stelsels voor sociale bescherming, zonder afbreuk te doen aan punt (C).

Argumenten voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

Het Onvoorwaardelijk Basisinkomen zou een belangrijke maatregel zijn om de doelstellingen van het Europees Sociaal Handvest, Artikel 30 a, te bereiken, meer nog dan de huidige sociale zekerheids voorzieningen – te weten: het echt geven van mogelijkheden tot sociale en culturele participatie in de samenleving.

Het Verdrag betreffende de Europese Unie (Treaty on European Union, TEU) artikel 3 (3) geeft nog eens extra steun aan deze doelstellingen.

Wat betreft de "aanpassing van de maatregelen", volgens artikel 151, van het verdrag met betrekking tot het functioneren van de Europese Unie (Treaty on the Functioning of the European Union, TFEU)/ artikel 30 b van het Europees Sociaal Handvest:

het Onvoorwaardelijk Basisinkomen beschermt niet slechts een deel van de samenleving tegen armoede en sociale uitsluiting. Het bevordert de sociale samenhang tussen alle individuen in plaats van toenemende ongelijkheid tussen arm en rijk, zoals nu het geval is. Ook in dit opzicht is het Onvoorwaardelijk Basisinkomen een veel beter alternatief voor de huidige vormen van sociale zekerheid. Het zou een noodzakelijk onderdeel moeten zijn van de modernisering (artikel 153 TFEU) van de sociale zekerheid. Met een wetsvoorstel in deze zou de Commissie de extra functie van de Unie met betrekking tot de activiteiten van de lidstaten op de bovengenoemde terreinen uit kunnen oefenen.

Artikel 156

Met het oog op het bereiken van de doelstellingen van artikel 151 VWEU en zonder afbreuk te doen aan de overige bepalingen van de Verdragen zal de Commissie de samenwerking tussen de lidstaten aanmoedigen en de coördinatie van hun optreden op alle beleidsterreinen die hieronder vallen ondersteunen, met name op het terrein van:

- *werkgelegenheid,*
- *arbeidsrecht en arbeidsvoorwaarden,*
- *basale en voortgezette beroepsopleiding,*
- *sociale zekerheid,*
- *....*

IV Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie

Artikel 1

Menselijke waardigheid

De menselijke waardigheid is onschendbaar. Zij moet worden geëerbiedigd en beschermd.

Argumenten voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

De waardigheid van het individu houdt ook in dat je vrij en zelfverantwoordelijk kunt leven binnen de samenleving. Een Onvoorwaardelijk Basisinkomen geeft iedereen vrijheid en autonomie door materiële en bureaucratische belemmeringen uit de weg te ruimen evenals maatschappelijke uitsluiting

Artikel 2

Recht op Leven (1)

Iedereen heeft het recht op leven.

Argumenten voor een Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

Dit mensenrecht om te leven staat niet ter discussie. Het leven binnen ons huidige systeem is echter afhankelijk van geld voor het verkrijgen van de daartoe benodigde middelen. Uiteraard zouden ook tegoedbonnen als middel kunnen dienen, maar dat zou als discriminerend gezien kunnen worden tegenover degenen die vrij zijn om hun inkomsten uit diverse bronnen naar eigen inzicht te besteden.

Met het wettelijk recht op uitbetaling van een Onvoorwaardelijk Basisinkomen is men verzekerd van een waardig leven en van de mogelijkheid om aan het maatschappelijk verkeer deel te nemen, waarbij tevens wordt voldaan aan het recht op een leven in gelijkheid voor de wet, zonder discriminatie.

Artikel 5

Verbod op slavernij en dwangarbeid

(2) Niemand zal zich hoeven onderwerpen aan gedwongen of verplichte arbeid.

Argumenten voor een Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

Dwangarbeid is volgens de Internationale Arbeidsorganisatie: "Elke soort van arbeid of dienstverlening die van iemand verkregen wordt onder dreiging van strafmaatregelen en waarvoor die persoon zich niet uit vrije wil beschikbaar zou stellen. (ILO, Übereinkommen über Zwangs- oder Pflichtarbeit, 1930, nr. 29).

Het inhouden van toelagen op grond van een vermogenstoets, als onderdeel van veel van onze systemen tot behoud van inkomen, bestraft de ontvanger ervan. Met het Onvoorwaardelijk Basisinkomen zal dit niet het geval zijn.

Artikel 6

Recht op vrijheid en zekerheid

Iedereen heeft het recht op persoonlijke vrijheid en zekerheid.

Argumenten voor een Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

Het Onvoorwaardelijk Basisinkomen ondersteunt de vrije keuze van persoonlijke levensstijl, sociale contacten en sociale en economische samenwerking. Die vrijheid gaat gepaard met de verantwoordelijkheid van solidariteit. In aanvulling op de bescherming die de huidige sociale verzekeringssystemen en -diensten bieden, geeft het Onvoorwaardelijk Basisinkomen de beste garantie op financiële zekerheid in tijden van ziekte en werkloosheid.

Artikel 8

Bescherming van persoonlijke gegevens

(1) Iedereen heeft het recht op bescherming van zijn of haar persoonlijke gegevens.

Argumenten voor een Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

In tegenstelling tot huidige systemen voor behoud van inkomen vereist het Onvoorwaardelijk Basisinkomen slechts enkele persoonlijke details, waardoor het gemakkelijker zou moeten worden die te beschermen. Bovendien komt hierdoor een einde aan de inbreuk op en bemoeienis met de prive-sfeer door sociale administratiesystemen.

Artikel 15

Vrije beroepskeuze en recht om te werken

1. Eenieder heeft het recht te werken en een vrijelijk gekozen of aanvaard beroep uit te oefenen.

Argumenten voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

De toekenning van het Onvoorwaardelijk Basisinkomen maakt het gemakkelijker om vrij gekozen, of ten minste een acceptabel beroep uit te oefenen.

Onder veel van de huidige regelingen voor de instandhouding van het inkomen, beperken de behoefte aan materiële goederen en diensten om te overleven, samen met diverse administratieve verplichtingen de vrijheid van beroepskeuze en dwingen iemand slecht betaald werk te aanvaarden.

Artikel 34

Sociale zekerheid en sociale bijstand

(1) De Unie erkent en eerbiedigt het recht op toegang tot sociale zekerheids voorzieningen en sociale diensten die bescherming bieden in gevallen zoals zwangerschap, ziekte, arbeidsongevallen, afhankelijkheid of ouderdom, alsmede bij verlies van werk, in overeenstemming met de door het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden.

(2) Eenieder die legaal in de Unie verblijft en zich daar legaal verplaatst heeft recht op sociale zekerheid en sociale oordelen overeenkomstig het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken.

(3) Om sociale uitsluiting en armoede te bestrijden erkent en eerbiedigt de Unie het recht op bijstand en huisvesting, teneinde al diegenen die niet over voldoende middelen beschikken van een waardig bestaan te verzekeren, onder de door het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden.

Argumenten voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen:

Een Onvoorwaardelijk basisinkomen beantwoordt het best aan het fundamentele recht op financiële zekerheid en sociale ondersteuning en naast de sociale verzekeringen en sociale voorzieningen van ieder land in kwestie. Iedereen krijgt het en daardoor wordt niemand buitengesloten of gediscrimineerd. Dit in tegenstelling tot het stigmatiserende karakter van veel van de huidige regelingen voor de instandhouding van het inkomen, waardoor vele potentiële rechthebbenden van een uitkering ontmoedigd worden om er gebruik van te maken waardoor de sociale uitsluiting weer toeneemt.

Wanneer gaat Europa haar welvaart toetsen aan een Bruto Europees Welzijn i.p.v. Bruto Europees Product ?

De 18de Europese top ging van start. Gelukkig is er de krant om de tel bij te houden.

Er ligt heel wat op tafel in Brussel: een bankenunie, een fiscale unie, een begrotingsunie, een politieke unie, Euro-obligaties.

Maar waar hoor je iets van een ecologische unie? Van een echt sociaal-maatschappelijke unie met burgers?

Gaat het hier ook over mensen, over een duurzame toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen?

Tot nog toe ging het over geld, het dictaat van de financiële markten en van de banken en vooral het behouden van de eigen verworvenheden.

Europa staat zowaar aan de afgrond en als we nu niets ondernemen, dan wordt de solidariteit in Europa nog meer ontmanteld, de schuldenberg almaar groter, en zijn er meer en meer burgers, ook diegenen die nog werk hebben, ook diegenen met diploma's, die wegzinken in het precariaat.

Hoelang zal Europa nog armoedebarmometers handhaven?

Wanneer zal Europa aanvaarden dat er ook mensen zijn die niet meer meekunnen in de ratrace van de mondialisatie, maar ook niet meer meewillen. Wanneer gaat Europa haar welvaart eindelijk ook toetsen aan een Bruto Europees Welzijn en niet enkel en alleen aan het Bruto Europees Product?

Europa is nog steeds één van de rijkere regio's in de wereld en normaal gezien zijn we daar allemaal collectief mede-eigenaar van, maar de verdeling van die rijkdom is en blijft heel onrechtvaardig.

De vraag is: hoe bereiken we een echte omwenteling voor een rechtvaardige maatschappij waarin het systeem zo omgebogen wordt dat het effectief armoede bestrijdt, tewerkstelling verwezenlijkt en op een rechtvaardige manier de rijkdommen herverdeelt.

De burger kreeg "een beetje inspraak": via het Europese Burgerinitiatief kan er een oproep gedaan worden aan de Europese Commissie om een wetsvoorstel in te dienen voor een onderwerp waarvoor de EU wetgevingsbevoegdheid heeft. Een 50-tal Europese burgers liet het zich geen tweemaal zeggen en lanceerde het initiatief voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen. Maar of Europa wel oren heeft naar de roep van de burger? De staatshoofden en regeringsleiders die in Brussel de crisis trachten te bezweren en nu al kibbelen over het masterplan van EU-President Herman Van Rompuy, hebben toch wel zwaardere en gewichtiger dingen aan hun hoofd dan het welzijn van de burger? Koopkracht, langer werken met meer mensen aan het werk en economische groei...De wereldvreemde EU-leiders zullen zich in hun dure limousines het welzijn van de burger evenmin aan het hart laten komen als de Klimaatopp in Rio. Dure toppen met weinig durf en inhoud. Niets nieuws onder de zon.

Christina Lambrecht

Europees Burgerinitiatief voor het Onvoorwaardelijk Basisinkomen

Voorlichtingsavond basisinkomen, 3 september

Goede ideeën komen altijd weer opnieuw bovendrijven. Of ze stand houden en groeien hangt af van goede voorlichting. Daarom organiseert de Vereniging Basisinkomen voorlichtingsbijeenkomsten.

Op deze bijeenkomsten wordt mogelijk de DVD "**Grundeinkommen der Film**" getoond en aan de hand daarvan kunnen vragen worden beantwoord over het Onvoorwaardelijk Basisinkomen. (OBi)

Een basisinkomen is een vast (maand-)inkomen, dat de overheid aan iedere burger verstrekt of garandeert zonder daar voorwaarden bij te stellen. Het komt in de plaats van alle bestaande uitkeringen en subsidies. Het heet basisinkomen omdat het net genoeg is om van rond te komen. Wie een hoger inkomen wil blijft aangewezen op andere bronnen zoals bv. inkomsten uit arbeid. De meningen zijn nog verdeeld over de ideale hoogte van een basisinkomen. Meer informatie via <http://basisinkomen.nl>

De eerstvolgende avond zal gehouden worden in **Borger-Odoorn** op **maandagavond 3 september** vanaf 19:00 uur in de Villa van Streek, Torenlaan 13, 9531 JH Borger, Drenthe.

* * * * *

Uitnodiging ledenvergadering zaterdag 20 oktober 2012

locatie: Milieucentrum **Utrecht, Oudegracht 60**

zaal open 13.00 uur, **aanvang vergadering 13.30 uur**

agenda

1. Opening, mededelingen en ingekomen stukken
2. Voltooing decharge bestuur
3. Verkiezing nieuwe kascommissie
4. Begroting 2013
5. Mogelijk besluit over nieuwe manier van contributie-inning
6. Europees burgerinitiatief
7. Werkgroep realisering basisinkomen
6. W.v.t.t.k. en Rondvraag

pauze

7. Inleiding door Arjen Nijeboer met aansluitende discussie naar aanleiding van zijn artikel "*Vraagtekens bij het basisinkomen*" in *Locomotie (het blad van de OSF (de onafhankelijke Senaatsfractie, 28 juni 2011. Eerder ook gepubliceerd op onze website).*

Vanwege de grootte van de zaal verzoeken we iedereen die wil komen om zich voor 15 oktober bij ons aan te melden. Het liefst via : bestuur@basisinkomen.nl

“Wanneer is de Vereniging Basisinkomen eindelijk niet meer nodig?”

Sinds november 2011 heeft de Vereniging Basisinkomen in Ad Planken een nieuwe voorzitter. Judith Israëls en Wim Smit zijn hem gaan interviewen. Zij ontmoetten Ad hiertoe in Driebergen. Na ons te hebben geïnstalleerd begint ons vraaggesprek.

Ad, waar ben je geboren?

In Den Haag, in de Schilderswijk, in de buurt van het Oranjeplein. Ik kom uit een Katholiek nest, met 3 zussen en 3 broers. Ik had een leuke jeugd. Konden bijvoorbeeld van huis uit naar het strand lopen.

Wat deden je vader en moeder?

Mijn moeder was huisvrouw en mijn vader werkte bij de PTT, begonnen als postbode, later bij de afdeling waar ze onbestelbare post bestelbaar maakten. Dat leek me leuk en spannend werk. Een soort detectivewerk. Het verhaal gaat in de familie dat we Hugenotenbloed hebben.

Wat is daar zo bijzonder aan?

Nou ja, dat klonk bijzonder. Kennelijk was er in ons gezin behoefte aan om iets te bijzonders te hebben.

Wat is je huidige beroepsstatus zal ik maar zeggen?

Ik ben gepensioneerd. Ik werkte tot mijn 57^e als gynaecoloog, omdat ik toen vanwege lichamelijke gebreken niet meer kon werken.

Waarom ben je voor een basisinkomen?

Ik werd geplaagd door de vraag “Waar haal ik het recht vandaan om het goed te hebben, terwijl dat met anderen niet zo is?”. Dit viel samen met het zoeken naar nieuwe huisvesting en mijn weigering van woningen waar andere mensen geen keus hadden. In 1981 had ik “Die Kernpunkte der Soziale Frage” van Rudolf Steiner gelezen en meende daaruit op te hebben gemaakt dat hij voor een basisinkomen is. Bij het – mede ter voorbereiding op dit gesprek - herlezen van dit boek (nu in Nederlandse vertaling) kon ik dit niet terugvinden. Ik denk nu het idee voor een basisinkomen te hebben ontleend aan een boek van George Bellamy (“Terugblik uit het jaar 2000” of “Economische Gelijkheid”). Dit heb ik ook ongeveer in die tijd gelezen. Dat is mijn motor. Ik verwacht helemaal niet dat een basisinkomen alle problemen zal oplossen. Ik hoop dat het basisinkomen iedereen een startmogelijkheid en basiszekerheid geeft. Maar ik weet ook dat er mensen zijn die daar niet mee om zullen kunnen gaan.

Er zijn nu tegenstanders van het BI die zeggen: 'Ik ga niet werken en geld afdragen voor mensen die hun bed niet uit willen komen'. Hoe leggen we aan die mensen uit dat het ook voor hen beter is dat iedereen een BI krijgt?

In een project waar met een BI gewerkt werd, bleek dat de criminaliteit er verminderde evenals de schooluitval. Ook steeg het aantal kleine ondernemingen. Mensen konden eindelijk hun initiatieven gaan ontplooiën. Hierdoor verbetert de kwaliteit van leven en het ontwikkelingspeil van het hele volk.

Sommige mensen kunnen zich ook kwaad maken bij de gedachte dat anderen hun belastingcenten opeten.

Aan die mensen zou je de vraag kunnen stellen: “In wat voor een wereld wil je leven?”. Een waarin men elkaar het licht in de ogen niet gunt of een waar we verantwoording willen dragen en gaan dragen voor elkaar?

Wat zeg je tegen mensen die beweren dat een BI kan leiden tot een leven in een sociaal isolement?

Ik zie niet in hoe dit met een OBI samenhangt als er daarvoor niet al sprake was van een neiging daartoe.

Waarom lijken sommige mensen zichzelf een basisinkomen te misgunnen?

Wie misgunt zichzelf een BI? Bedoel je mensen die bewust afzien van een uitkering op het ogenblik? Dat heeft te maken met trots, omdat een uitkering nu aan allerlei voorwaarden is verbonden en als minderwaardig wordt gezien.

Ze misgunnen het ook anderen. Het komt ook uit de autoritaire opvoeding: doe je niet wat ik wil dan ga je zonder eten naar bed. Wat vind je van de term: iedereen moet zijn eigen broek op houden?

Daar moet je de mens wel bij helpen. Dan kan het basisinkomen dienen dan als een soort bretels.

Wat is je verklaring voor het wantrouwen vanuit de politiek naar het idee OBI?

Ik denk dat ze helemaal geen idee hebben over basisinkomen, omdat hun denkrichting een hele andere is.

Of is het zo cynisch dat politici denken: "Wij moeten grip hebben op het volk, anders gaan ze maar doen wat ze willen, en dan stort de samenleving in. Het onvoorwaardelijk basisinkomen is een slecht idee, want mensen moeten gewoon doen wat wij zeggen. Dan gaat het goed met de samenleving."

Volgens mij is het veel simpeler. Politici zitten in een bepaald denksysteem en gaan daarin maar door. Blijkt uit de economische ontwikkelingen van de laatste – wat zullen we zeggen – dertig jaar niet hoe ontoereikend de instrumenten waren waarmee men decennia lang probeerde de crises te lijf te gaan? Er worden door politici nog steeds opvattingen hierover gehuldigd die het karakter van gemummificeerde oordelen hebben en die door de ontwikkeling van de feiten worden afgestraft. (naar Rudolf Steiner in “Die Kernpunkte der Soziale Frage” 1919)

Wat vind je van de nieuwe partijen die zich uitspreken voor een basisinkomen, zoals bv. Nieuw Nederland, Partij voor de Toekomst, SOPN en de Piratenpartij?

Op zich goed dat die mensen aan de weg timmeren, maar heel jammer dat het allemaal zo versplinterd is. Wanneer ze samengaan bereiken ze volgens mij meer, en is de kans op een of meer zetels groter.

Heeft een partij jou nog benaderd voor een plaats op een kieslijst ?

Nee, en dat zou ik ook niet willen. Daar ben ik te oud voor. Laat jongeren dat maar doen.

Nee juist niet. Die kletsen maar wat. Missen de ervaring en daardoor de wijsheid om verstandige besluiten te nemen. We hebben in het parlement juist mensen nodig met levenservaring. Door levenservaring krijg je wijsheid. Wijsheid kun je behalve door ervaring ook krijgen door met de juiste mensen te praten.

Adriaan Planken

Je bent antroposoof. Hoe ben jij bij de antroposofie terecht gekomen ?

Mijn vrouw Joke en ik woonden in Den Haag, en onze kinderen gingen naar een anti-autoritaire crèche. Een van de andere ouders zat in het antroposofische circuit en vertelde daar verhalen over. Met name over de verzorging van kinderen, en over wat de kleuren allemaal betekenden. Dit kwam mij allemaal zeer ongeloofwaardig voor. Toen ben ik gaan opzoeken of dat waar was, en dat heb ik nergens kunnen vinden, maar ik vond wel literatuur die me enorm boeide. Ik was op zoek naar een verklaring van de wereld en wat daar achter zat. Ik vond in die literatuur van alles waar ik in zelf al mee bezig was. Dat was onder andere de omgang met de doden en met Christus.

Wat bedoel je met omgang met de doden ?

Je leert door de antroposofie, dat de dood een andere vorm van leven is. In de tijd dat je zintuigelijk niet waargenomen kan worden ontwikkel je je wel verder. De weg die je dan gaat brengt je tot een ontmoeting met Christus en de confrontatie met hoe veel er nog nodig is om te kunnen zeggen dat je hem nagevolgd bent. Dit kan tot de beslissing leiden een nieuw aards leven in te gaan teneinde zover te komen. Je leert ook dat er contact met de doden mogelijk is. Dat jij iets voor de overledenen kan doen en dat zij iets doen voor en in de wereld.

Met seances ?

Nee. De eerste fase van het achterlaten van het aardse leven kan moeilijk zijn. Hierin kun je de overledenen bijstaan: door je bewust met hen bezig te houden.

Hoe zij waren, wat je samen beleefd hebt. Je kunt voor hen lezen. Zij helpen je op hun beurt bij bijvoorbeeld het nemen van belangrijke beslissingen. Hier kun je hen voor benaderen door je met de al genoemde gedachten te gaan slapen.

Er zouden mensen kunnen zijn die na dit gelezen te hebben denken: 'deze mensen zijn niet serieus te nemen'. Dat moeten we ten alle tijden proberen te voorkomen.

Julie vroegen naar de antroposofie. De thema's daarvan. Je vraagt of ik het zie, geloof, of ik herinneringen heb. Het antwoord is: neen. Dit is wat Rudolf Steiner schreef en meedeelde en waar ik – als het nog geen bewaarheid zou zijn – graag aan wil meewerken om het zover te krijgen.

Wie was Rudolf Steiner ?

Rudolf Steiner was een Oostenrijkse filosoof, schrijver, architect en pedagoog. Hij is bekend geworden als grondlegger van de antroposofie. Hij is geboren in 1861. Min of meer autodidactisch legde hij zich al vanaf zijn veertiende jaar toe op filosofie. Hierin is hij ook gepromoveerd op een thema, dat hij later verder heeft uitgewerkt in zijn boek *“Die Philosophie der Freiheit”*. Al vroeg in zijn leven werd hij geconfronteerd met zijn vermogen boven zintuigelijk te kunnen waarnemen. Dit heeft hij verder ontwikkeld. Op vrijwel alle levensgebieden hebben zijn inzichten tot praktische ontwikkelingen geleid: het onderwijs, de landbouw, de geneeskunde, de wetenschapsbeoefening, de kunst, de architectuur, de godsdienst en de inrichting van de samenleving.

Heeft Rudolf Steiner nog een antwoord op de huidige economische crisis, de hedendaagse turbulente tijden. Is dat iets wat hij voorspeld heeft, of een plek geeft ?

In 1919 publiceerde hij *“Die Kernpunkte der Soziale Frage”*. Hierin gaf hij zijn visie op de crisis die er toen was en waar de huidige crisis nog steeds veel van weg heeft. De werkelijke oorzaak zag Steiner in het feit dat juist de mensen, die het dichtst bij het werkelijke leven stonden – zoals wij ze nu kennen als de kleine zelfstandigen die hun hoofd nauwelijks of niet meer boven water kunnen houden, de mensen die niet meer aan werk kunnen komen of niet de financiële middelen hebben hun eigen initiatieven te ontwikkelen en afhankelijk worden van een sociale uitkering met alle daaraan verbonden voorwaarden als bijvoorbeeld sollicitatieplicht terwijl er voor hun leeftijdscategorie geen uitzicht meer op echt bij hen passend werk is - zich in het diepste van hun wezen niet erkend voelen als zelfstandige mensen, met een eigen verantwoordelijkheid voor hun eigen toekomst. Het primaat van het economische denken en hoe zich dit ontwikkeld heeft ontwricht de hele samenleving. Steiners antwoord op de sociale chaos is de ontvlechting van de drie gebieden die in de maatschappij werkzaam zijn: geestesleven, rechtsleven en economisch leven. In het geestesleven - de creatieve pool van de samenleving — staat de mens als vrij individu, in het economisch leven zijn mensen juist wederzijds afhankelijk van elkaar en in het rechtsleven staan mensen als gelijkwaardige partners tegenover elkaar.

Mag in die gedachte de economische crisis nog wat blijven duren en verergeren ?

Waarom? Het gaat er om, de mensen een geestelijk perspectief te bieden, waarbinnen zij zich naar hun eigen behoefte kunnen ontwikkelen. Tot een menswaardig bestaan. Zelfverwerkelijking. Wat in dit geval zou kunnen betekenen dat wanneer je menswaardig wilt leven we juist iets van de ontwikkeling van de mensheid moeten terugdraaien. We hebben het over 'beestachtig gedrag' wanneer we bijvoorbeeld praten over wat er nu in Syrië gebeurd. Dat kunnen alleen mensen elkaar aandoen. Geen enkele andere diersoort doet zo iets. Zonder bijvoorbeeld een hongerprikkel hun soortgenoten systematisch uitmoorden, zoals tijdens de politieke acties van Nederlandse militairen in wat nu Indonesië heet. Of groepsverkrachtingen, zoals in de burgeroorlogen in het voormalige Joegoslavië en Congo. Alweer: *"In wat voor wereld wil je leven?"*

Het economische verkeer is in de loop der tijden steeds abstracter geworden.

Zowel door de overheid als het bedrijfsleven. Je moet je bedrijf zo winstgevend mogelijk maken. Aan de ene kant door de lonen van je personeel zo laag mogelijk te houden, en anderzijds door het bedrijf zo veel mogelijk waard te laten worden. Dan kan de ondernemer dat bedrijf weer doorverkopen. Hij treedt in feite op namens de aandeelhouders, die op hun beurt geen voeling hebben met het product, waar dat product voor gemaakt wordt. Het wordt op die manier totaal abstract waardoor de opmerksaamheid voor elkaar totaal verloren gaat, want iedereen gaat alleen voor zijn eigen gewin.

De Vereniging Basisinkomen bestaat nu ruim 20 jaar. Jij bent de nieuwe voorzitter. Hoe hoop jij dat de Vereniging Basisinkomen er over 5 jaar uitziet ?

Ik hoop dat die er dan niet meer is, omdat dan inmiddels het BI ingevoerd is.

Judith Israëls

Wim Smit

“De ontwikkeling met betrekking tot het streven naar de realisering van het basisinkomen is bij een kruising aangekomen, waar we meer deskundigen nodig hebben. Bij deze kruising tonen zich de volgende af te leggen wegen, namelijk:

1. *De nota "Basisinkomen - omdat het kan" - een publicatie van Guido den Broeder en Alexander de Roo uit 1991 - bevat een beschrijving van hoe een basisinkomen er uit kan zien, hoe het gefinancierd kan worden en een argumentatie om het in te voeren. Een en ander zal vanzelfsprekend aan de huidige situatie aangepast moet worden*
2. *Het daadwerkelijk invoeren van een Bi verloopt evenwel via het wettelijke rijksbegrotingsmechanisme. Het opstellen van miljoenennota's, rijksbegrotingen en voor- en najaarsnota's wordt jaar in jaar uit gedaan door het Ministerie van Financiën aan de hand van alle mogelijke input. Omdat geen kabinet, adviesorgaan of coalitie het basisinkomen steunt moeten we zelf vaststellen wat er in de rijksbegroting van het eerste jaar waarin de regering een Bi gaat invoeren moet komen te staan en waarom dat er in zou moeten staan. Er moet een gedetailleerd beeld ontstaan van het beleidsmatige, begrotingstechnische en haalbare traject tussen de bestaande begrotingen en die van een al of niet hypothetisch kabinet dat een Bi gaat invoeren. Bij voorkeur in de vorm van een aantal artikelen voor in een begrotingswet (een rijksbegroting is een wet), voorzien van een bijbehorende memorie van toelichting. Vanaf de zijlijn roepen waar we uit moeten komen heeft geen zin. Voordoet hoe het moet - in een blauwdruk - hopelijk wel.*
3. *Een strategie moet ontwikkeld worden hoe wij met deze blauwdruk ook politiek succes kunnen hebben.*

Met het begaan van al deze wegen is al een begin gemaakt, maar vooralsnog zijn wij onvoldoende geëquipeerd. Vandaar onze behoefte aan financiële deskundigen, die vertrouwd zijn met Nederlandse rijksbegrotingen, een Bi kunnen invoeren en daar persoonlijk hun schouders onder willen zetten.

Zoals u begrijpt hopen wij dat vele deskundigen op bovengenoemde wegen/terreinen - van wie er ook veel lid zijn van onze vereniging - zich zullen melden om hier samen verder aan te werken.

Bij voorbaat dank voor uw reactie.

*Met vriendelijke groet,
Adriaan Planken, voorzitter*

Ter gelegenheid van 20-jaar Vereniging Basisinkomen

Op zoek naar bestaanszekerheid

**Conferentie 29 oktober 2011, Senaatszaal
Academiegebouw Universiteit van Utrecht**

De opkomst door belangstellenden was uitstekend deze dag. Na opening door gespreksleider van de dag **Cees Grimbergen** kreeg onze voorzitter **Ad Planken** het woord. Ad verwelkomde iedereen, en met name de sprekers van de dag. Ook zet hij 3 van de oprichters, en eerste bestuursleden van de vereniging **Saar Boerlage, Maria Dijkstra** en **Rob Steinbuch** nog eens in de schijnwerpers.

Guy Standing, professor aan de universiteit van Bath in Engeland en al jaren kartrekker binnen BIEN (het **Basic Income Earth Network**), sprak vervolgens woorden van lof voor de Vereniging Basisinkomen en zei dat de Nederlandse vereniging vanaf het begin een vitaal deel van BIEN is geweest. Hij noemde met name Alexander de Roo en Robert van der Veen als gangmakers in de beginjaren.

De afgelopen decennia is de positie van het onvoorwaardelijk basisinkomen (verder in deze tekst aangeduid als OBI) veranderd. Het OBI staat inmiddels stevig op de kaart van het internationale sociaal-economisch debat. En mede daardoor is ook binnen het debat over invoering van een OBI verandering waar te nemen.

In de internationale Occupy-beweging zag Guy een uiting van wat hij noemt het 'Precariaat'. Dit woord is een samensmelting van de begrippen proletariaat en het engelse 'precariousness' (onzekerheid). Deze nieuwe golf van uiting van onvrede komt volgens hem voort uit de verregaande flexibilisering van de internationale arbeidsmarkt. Veel mensen met een betaalde baan hebben een arbeidscontract met een beperkte duur, waardoor grote groepen in de samenleving in blijvende economische onzekerheid verkeren. Het gevoel van controle hebben over het eigen leven ontbreekt, wat een algemeen gevoel van onzekerheid tot gevolg heeft. Een OBI is bij uitstek het middel om aan deze gevoelens van onzekerheid een einde te maken, wat volgens hem een positieve uitwerking zal hebben op de samenleving als geheel. In zijn in 2011 (?) verschenen boek *The Precariat* doet hij zijn theorie uitvoeren uit de doeken.

Onze daarna aan bod komende spreekster was **Nele Lijnen**, senator in België namens de liberale OpenVLD, en gemeenteraadslid in haar woonplaats Hechtel-Eksel in Belgisch Limburg. (De Senaat in België is te vergelijken met de Eerste kamer in Nederland.) Op onze jubileumbijeenkomst vanwege ons 15-jarig bestaan was zij ook van de partij. Deze keer startte zij haar voordracht met de constatering dat zij merkt dat ten aanzien van het OBI de geesten langzaam beginnen te rijpen. Tot meer en meer mensen begint het door te dringen dat er geen betere manier is om tot effectieve armoedebestrijding te komen.

Ze pleit er voor om het instrument OBI met name in de ontwikkelings samenwerking in te zetten.

Zij wees op het experiment in het Namibische dorp Otjivero, waar de afgelopen jaren bij wijze van proefproject een OBI van omgerekend ongeveer 13 Euro per maand aan de ongeveer 1.000 inwoners werd verstrekt, opgezet door de BIGNAM-coalitie, wat een samenwerkingsverband van onder andere vakbonden en kerkelijke organisaties. Het enige criterium waar de ontvangers aan dienden te voldoen was : **zijn**, bestaan. De gevolgen waren opzienbarend. Het aantal inwoners van het dorp wat leefde onder de armoedegrens ging van voor de verstrekking van 97 % naar 37% na een jaar, en naar 16% na 2 jaar. De kinderopvoeding nam af van 42% naar 10%, en het percentage kinderen wat geen onderwijs volgde nam af van 42% naar 0% ! Ook meldde Nele dat het een goede ontwikkeling was dat de onafhankelijkheid van de vrouwen door verstrekking van het OBI sterk was toegenomen.

Guy Standing in Utrecht

Waar Nele van zei te dromen was een soortgelijk proefproject op te zetten in Oeganda, wat in tegenstelling tot Namibie wel een partnerland van België voor ontwikkelings-samenwerking is. Ook noemde zij Haiti als een land waar een OBI veel goeds zou kunnen brengen.

Na de verwoestende aardbeving die dat Caraïbische land enkele jaren geleden trof kan bij uitstek een OBI voor een *bottom-up* ontwikkeling van de plaatselijke economie zorgen, wat de uiteindelijke kansen op zelfredzaamheid van de bevolking doen toenemen.

Zij heeft uitgerekend dat je met twee-derde van het Belgisch ontwikkelingsbudget je de gehele bevolking van Haiti van een OBI kunt voorzien. Zij benadrukte ook dat volgens haar de kans op invoering van een OBI in een ontwikkelingsland veel groter is dan in Europa, aangezien volgens haar hier al een systeem van sociale zekerheid is gevestigd, en het debat omtrend de eigenschappen van dat systeem vandaag de dag tamelijk muurvast zitten. Afrika bv. is daarentegen een soort Terra Nova voor sociale zekerheid. Maar het is desalniettemin aan de bewoners van die landen om zelf een OBI te realiseren. Wat niet wegneemt dat wij de middelen hebben om hen met raad en daad bij te staan.

Vervolgens kwam **Leon Segers** aan het woord. Hij is econometrist en voormalige accountant voor het midden- en kleinbedrijf uit Maastricht. In 1982 had hij met Wim de Heer al een boekje geschreven waarin het OBI werd gepresenteerd. Hij vertelde ervaren te hebben dat vooral kleine zelfstandigen en ZZP-ers (zelfstandigen zonder personeel) veel baat zouden hebben met een OBI. Vooral als beginnend ondernemer is het moeilijk om succesvol te zijn. Onder zijn klanten telde hij meerdere mensen die alleen hun bedrijf tot een succes konden uitbreiden vanwege het feit dat zij een gegarandeerd inkomen ontvingen, zoals AAW of WAO. Een van hen heeft nu zelfs een bedrijf waar 5 mensen werken. Leon vertelde dat de realisering van een OBI veel meer ruimte zou bieden aan creativiteit, wat op dit moment geen ruimte krijgt.

Uit de zaal kwam de vraag hoe een partij als de VVD te verleiden zou zijn tot invoering van een onvoorwaardelijk BI. Onze Belgische gaste, de liberale Nele Lijnen denkt dat met name de administratieve vereenvoudiging, die invoering van een OBI met zich brengt, de liberale medemens zal aanspreken. Leon voegde hieraan toe dat de mogelijkheid van een sterke verlaging van de arbeidskosten door verlaging van de loonbelasting, en het kunnen verlagen van andere premies ook aansprekende punten zullen zijn voor o.a. de liberalen. Het is dan ook de verwachting dat invoering van een OBI tot gevolg zal hebben dat kosten voor zorg en onderwijs zullen dalen, en goederen duurder zullen worden, vanwege een verhoging van de BTW.

Leon vertelde ook niet lang geleden te hebben gesproken met Herman Wijffels. Die had in zijn periode bij de Wetenschappelijke raad voor het Regeringsbeleid (WRR) gepleit voor een BI, maar hij vertelde dat in de Sociaal Economische Raad (SER), waarvan hij voorzitter was, het onderwerp basisinkomen taboe werd verklaard.

Uit het Beierse land kwam onze Duitstalige geestverwant **Raimund Acker**. Hij vertelde in het kort dat in Duitsland de basisinkomenbeweging zeer actief is. Deelnemers van meerdere organisaties kwamen in diverse steden regelmatig bij elkaar om te bespreken welke stappen gezet dienden te worden om het OBI dichterbij te brengen. Ook bracht hij het BIEN-congres van 14 tot 16 september 2012 te Munchen onder de aandacht. Hij hoopte daar een presentatie te gaan zien van wat er in de verschillende landen gebeurd t.a.v. het dichterbij brengen van een OBI.

Spreker **Jan-Frank Koers** publiceerde in 2009 het boek: **Nieuw Nederland**. Volgens zijn uitgever is hij een *politieke goeroe, econoom en beleidsdeskundige*. Hij vertelde in het verleden actief lid te zijn geweest van zowel D'66, het CDA, de PvdA en de VVD. Maar heeft moeten concluderen dat de nood aan een nieuwe partij hoog is, vandaar zijn medeopzetten van de partij Nieuw Nederland. Volgens Jan-Frank is de invoering van het OBI niet slechts een herverdeling van geld, maar onderdeel van een bredere beleidswijziging. Hij wijst op het boek 'The Rise and Decline of Nations' (1984) van politiek econoom Mancur Olson, waarin wordt beargumenteerd dat de geschiedenis ons leert dat wanneer een samenleving stabiel wordt dit vervolgens leidt tot verdeeldheid en achteruitgang. Hij beweert dat wij als samenleving 'suboptimaliseren'. Daar bedoeld hij mee dat we v.w.b. overvloed, welvaart en dynamiek veel meer kunnen dan we vandaag de dag realiseren. Ook de kloof tussen burgers en politiek speelt hier een rol bij. Politici zeggen: '*Het gaat eigenlijk best lekker*', waar de burgers denken: '*het kan veel beter*'. De vraag die we ons moeten stellen is: hoe floreren samenlevingen?

Nele Lijnen en Leon Segers

De ontwikkeling van ons politieke stelsel is voor hem duidelijk aan zijn eind gekomen. Politieke kopstukken spannen zich voornamelijk in om elkaar voor gek te verslijten. Elke aanzet tot politieke vernieuwing wordt er tegelijkertijd nadrukkelijk uitgedrukt. Wat Jan-Frank betreft behoren de mensen niet vertegenwoordigd te worden middels partijpolitieke doctrines, maar zelf directer bij de besluitvorming betrokken te worden. Het Nederlandse fiscale stelsel wordt gekenmerkt door een overvloed aan heffingen en subsidies. Alle partijen die de afgelopen decennia politieke macht hadden bezondigden zich aan het principe: *belast je tegenstanders en subsidieer je vrienden*. Hierdoor ontstond in de loop der jaren een steeds groter wordende wirwar van maatregelen, wat mede tot gevolg had dat meerdere markten uit hun natuurlijk evenwicht zijn geraakt.

Slotdebat

Voor het noodzakelijk tegengeluid hadden we **Ed Groot** van de Partij van de Arbeid bereid gevonden. Hij vertelde dat in de jaren 90 van de vorige eeuw er nog ruim belangstelling was voor het idee OBI, maar vandaag de dag is binnen de politiek die discussie zo goed als beëindigd.

Hij ziet als een bezwaar dat na invoering van het OBI het opbrengen van de AOW een probleem zou kunnen gaan worden.

Alexander de Roo van GroenLinks zei belastinghervorming sowieso onvermijdelijk te vinden. Hij pleit voor het verhogen van de BTW naar 25%, alsook de belasting op arbeid en de belasting op winst. Daardoor zou het financieren van het OBI gegarandeerd kunnen worden. Hij wijst er op dat met name de VVD en D'66 hier nauwelijks bezwaar tegen zou kunnen/willen inbrengen.

Paul Freriks van De Groenen pleit voor een invoering van een grondbelasting, en tegelijkertijd afschaffing van alle andere taxes. Hij zegt grondbezit te beschouwen als diefstal van de gemeenschap. Mensen met een hypotheek maken zich derhalve schuldig aan heling. Hij wijst op psalm 24.1 waarin staat dat God de aarde heeft geschapen voor iedereen. Derhalve is de aarde van niemand in het bijzonder. De grondstoffen van moeder aarde zijn er dus voor ons allemaal. En er is nog steeds ruim voldoende aarde om iedereen te voorzien van alle benodigdheden, ook wanneer de wereldbevolking nog flink gaat toenemen. Als volksvertegenwoordiger in de streek de Limes, tussen Arnhem en Doetinchem heeft hij eens uitgerekend dat van de kosten voor uitkeringsbeleid er 40% gaat naar beleid, dus ambtenaren, waaronder controleurs en reïntegratiemedewerkers. Slechts 60% gaat naar uitkeringen. Wanneer je het ambtenarenapparaat inkrimpt wordt financiering van het OBI dus veel eenvoudiger.

Ed Groot reageert door te stellen dat de opbrengst van inkrimping van het ambtenaren apparaat niet hoger zal uitvallen dan enkele honderden miljoenen, en niet met de miljarden die voor een OBI nodig zijn. Hij wijst er ook op dat invoering van een OBI waarschijnlijk tot gevolg zal hebben dat de arbeidsparticipatie van de vrouwen zal gaan afnemen.

Paul Freriks antwoordt daarop dat het vrouwen mogelijk moet worden gemaakt om zelf te kiezen wat zij doen. Het verstrekken van een OBI is het uitspreken van vertrouwen in de mens. Wanneer vrouwen willen kiezen voor het opvoeden van hun kinderen in plaats van betaald te werken is dat trouwens alleen maar goed. Het huidige uitkeringsbeleid is juist demotiverend. Een heel overbodig ambtenarenapparaat bemoeit zich met je leven, bestaande uit diverse controleurs en medewerkers die reïntegratie nastreven. Die bemoeizucht leidt er juist toe dat mensen thuis op de bank gaan liggen. Terwijl in ieder mens de wil opgesloten zit om mee te willen doen in de maatschappij. Die participatie komt vanzelf, naar eigen behoefte en inzicht.

Jan Juffermans riep vervolgens vanuit de zaal op om de vakbeweging nadrukkelijker bij het debat te betrekken. Door de verlaging van de loonbelasting zouden die des te geïnteresseerder raken. Tevens wees hij op een in 2011 verschenen boek van de Belgische journalist **Dirk Barrez** met als titel: *Van verontwaardiging naar verandering*, waar hij o.a. voor een OBI pleit.

Alexander reageerde op het voorstel betreffende de vakbonden dat die voor ons juist niet de meest natuurlijke partners zijn. Dat we die beter kunnen zoeken bij o.a. organisaties van ZZP-ers.

Vraag uit de zaal van **Robert van der Veen**: *Waarom staat de PvdA toch altijd zo pragmatisch tegenover het idee OBI? Wat let de PvdA dit goede idee te omarmen?*

Ed Groot antwoordt dat het basisinkomen vanuit het oogpunt van het creëren van bestaanszekerheid en armoedebestrijding inderdaad een prima idee is, maar zei het financieel onhaalbaar te vinden. Hij wijst hierbij op het rapport *Reinventing the Welfarestate*, wat in 2006 (?) door het Centraal PlanBureau is gepubliceerd. Uit de cijfers van dat rapport zou naar voren komen dat het Bruto Binnenlands Product met 4 % zou gaan afnemen na invoering van een basisinkomen.

Alexander wijst er op dat het CPB hierbij abusievelijk is uitgegaan van een onterecht ongunstig belastingtarief. Volgens hem hebben we een OBI juist nu des te harder nodig om het noodzakelijke vertrouwen in de samenleving terug te krijgen.

Guido den Broeder valt Alexander bij en pleit voor een verbinding met het verhaal van Guy Standing over *The Precariat*. De vraag die we ons nu moeten stellen is: hoe groeien we als beschaving? En we hebben niet alleen te maken met een onevenwichtige verdeling van inkomsten, maar ook van kosten. Willen we als samenleving succesvol zijn dan is er meer onderling vertrouwen nodig. Het onmisbare onderdeel **bestaanszekerheid** zijn we de laatste jaren steeds meer kwijtgeraakt, en dit zullen we moeten hervinden.

Henrik Fabius wijst Ed Groot er op dat in Artikel 20 van de Grondwet staat dat iedere ingezetene van dit land recht heeft op bestaanszekerheid. Dit legt een verplichting bij de overheid. Hoe denk de PvdA aan deze verplichting te kunnen voldoen, wanneer niet middels invoering van een OBI?

Er komt een oproep uit de zaal om in Nederland een lokaal experiment op te starten met een basisinkomen, zoals in Namibië in Otjivero is gedaan. Paul biedt onmiddellijk de Limes aan als lokatie. Alexander wijst er op dat wettelijk de mogelijkheden tot een experiment er zijn.

Wim Smeets merkt op dat invoering van een basisinkomen in stapjes, zoals Jan-Frank bepleit, niet nodig is. Niets weerhoudt ons er volgens Wim van om het meteen in een keer in te voeren.

Michiel van Hasselt sluit de middag af met woorden van dank aan de participanten. Hij trakteert alle aanwezigen op een exemplaar van zijn boek *'Politiek in verzorgingsstaat Nederland'*. Hierin presenteert hij o.a. een door hem onderbouwd model voor een basisinkomen. Het eerste exemplaar wordt overhandigd aan onze voormalige onvolprezen voorzitter **Andries Wijma**, die ook een rol heeft gespeeld in de totstandkoming van het boek. Vervolgens werd er nog lang en aangenaam nageborreld en gepraat. En het bleef nog lang onrustig in Utrecht.

Basisinkomen verder weg door verhoging AOW leeftijd

1. Inleiding, een samenvatting vooraf

Wetten die tenderen naar een onvoorwaardelijk basisinkomen zijn er in Nederland nauwelijks. De wet inkomen kunstenaars is opgeheven. Alleen de algemene heffingskorting en de AOW komen nu nog in aanmerking voor de BOBI status (Bijna Onvoorwaardelijk Basis Inkomen). De politieke elite, met name de "Kunduzcoalitie" (D66, VVD, CDA, ChristenUnie en GroenLinks), heeft weinig op met deze regelingen. Volgens de politieke elite belemmert de heffingskorting huisvrouwen om aan betaalde arbeid deel te nemen. Deze "aanrechtssubsidie" wordt om deze reden nu afgeschaft. De bestaande AOW zou zestig plussers belemmeren om langer deel te nemen aan betaalde arbeid, en zou om deze reden later moeten ingaan.

De politieke elite weet niet wat Nederlanders beweegt om deel te (blijven) nemen aan betaalde arbeid, weet niet hoe de arbeidsmarkt feitelijk werkt, weet niet hoe bar weinig de hoeveelheid banen in de loop der tijd verandert, weet niet hoe bar weinig de overheid vat heeft op banengroei of banenkrimp.

Wat er mis gaat in haar perceptie van de Nederlandse arbeidsmarkt probeer ik hierna uiteen te zetten: ingewikkelde materie, niet makkelijk voor de lezer, maar cruciaal om te kunnen doorzien wat er niet deugt in hetgeen de Kunduzpolitiek ons nu voorspiegelt in zake economisch herstel, hervorming van de arbeidsmarkt, verhoging van de arbeidsparticipatie en terugdringing van het financieringstekort in Nederland.

Deze uiteenzetting zal ik toespitsen op een concrete vraag die een grote rol speelt in de verkiezingsstrijd voor 12 september 2012: moet de AOW leeftijd omhoog?

Als je deze vraag met 'ja' beantwoordt, zoals de Kunduz politiek nu doet, komen er ingewikkelde vervolgvragen: Hoe ver en hoe snel moet de AOW dan omhoog? Wat moet er gebeuren aan andere sociale zekerheidswetten en pre-pensioenen waarin de 65 jarige leeftijd nu nog het einde van de uitkering betekent?

Deze vervolgvragen met bijbehorende uitvoeringstechnische deelvragen kunnen onbesproken blijven, want het antwoord op de vraag of de AOW leeftijd omhoog moet is: Nee dat hoeft helemaal niet, er blijft publiek geld genoeg om aan de stijgende aantallen 65 plussers gewoon AOW te kunnen blijven uitkeren. Er is niet genoeg werk om de meeste 60 plussers aan het werk te houden of te krijgen. En het verheugende feit dat zij tegenwoordig langer in redelijke gezondheid leven is geen reden om het recht op AOW later te laten ingaan. Nederland hecht aan de AOW en wil de ingangleeftijd en uitkeringshoogte niet veranderen.

Dit is een ander antwoord dan de Eerste Kamer gaf op 10 juli 2012.

De "chambre de reflection" reflecteerde niet op - maar conformeerde zich aan - de ondeugdelijke argumenten die de Tweede Kamer gaf in het kader van het Kunduz akkoord dat deze lente in allerijl tot stand kwam na de val van het kabinet Rutte.

Als Nederland - abusievelijk en onverhoopt - zou blijven kiezen voor een hogere pensioenleeftijd zal de voorgespiegelde hogere arbeidsparticipatie per saldo een illusie blijken te zijn. Dan zullen niet de sterkste schouders de zwaarste lasten van de vergrijzing dragen. Dan betalen kostwinners met een baanloze partner in de leeftijd 65-67 het gelag. Baanloze burgers wier uitkering of prepensioen met 65 jaar eindigt krijgen dan niet meteen AOW en zullen voor hun noodzakelijke inkomen een tijd lang worden teruggeworpen op hun spaargeld of op hun kostwinner of op de bijstand. Als ouderen langer doorwerken wordt het voor jongeren nog moeilijker om een geschikte baan te vinden. En het financieringstekort zal veel minder dalen dan de elite in Nederland en Brussel verwacht.

Als de kiezers evenwel de ins en outs van een hogere AOW leeftijd gaan onderkennen zullen zij zich er tegen uitspreken. Dan zal de politiek, die deze verhoging voorstaat, gecorrigeerd worden. Verkiezingen kunnen in Nederland (dat formeel geen correctief referendum kent) feitelijk fungeren als een correctief referendum dat bindend is.

De kiezers (wij) doen er in het algemeen goed aan om uit de veelheid van verkiezingsthema's eerst de echt maakbare punten te selecteren en te kijken welke partijen ten aanzien daarvan welke keuzes maken - om vervolgens aan de hand daarvan zelf een passende partij te kiezen overeenkomstig onze eigen reflectie op het betreffende punt. Dan laten we ons dus niet verleiden door mooie politieke wensen die geen enkele Nederlandse regering ooit op eigen kracht kan waarmaken. We laten ons liever leiden door programmapunten die Nederland echt kan en zal verwekelijken zodra de Nederlandse kiezers in meerderheid zich ervoor uitspreken.

Het is nodig om hierbij niet alleen te kijken naar wat de politieke partijen wensen voor de toekomst, maar ook naar wat zij in het verleden van hun toenmalige verkiezingsprogramma's hebben waargemaakt.

'Europa' lijkt het hoofdthema van de verkiezingen op 12 september, maar de nuchtere Nederlandse kiezer kan zijn stem beter laten bepalen door thema's zoals sociale zekerheid waarover Nederland soeverein kan beslissen. Voor de toekomst van de EU maakt het weinig uit welke Nederlandse politieke partij straks de grootste wordt. Maar voor de toekomst van de AOW maakt het alles uit.

De AOW leeftijd is een issue waarmee we nu bij uitstek ons democratisch burgerschap effectief kunnen uitoefenen. De meeste politieke partijen willen echter geen nuchtere kiezers die vooral kijken naar wat de Nederlandse politiek echt waar kan maken.

Deze partijen beweren en herhalen tot vervelens toe dat de bestaande AOW onhoudbaar of niet toekomstbestendig zou zijn, onbetaalbaar zou zijn, niet vergrijzingsbestendig, enzovoort, waarbij iedereen die er anders over denkt meewarig wordt aangekeken, zo van: snap je nu nog niet dat 65 plussers veel talrijker worden, jaren langer leven en jaren langer kunnen werken? Zijn alle vergrijzingsstudies en CPB prognoses aan je voorbijgegaan? Snap je niet dat de overheid moet bezuinigen, zeker nu in de crisis het financierings-tekort en de staatsschuld de pan uit rijzen.

De nuchtere kiezer weet deze dingen natuurlijk best. Maar hij weet ook nog veel andere dingen. Daardoor begrijpt hij dat de AOW leeftijd beter op 65 gehouden kan worden. Van deze andere dingen noem ik er tien (a, b, c, d, e, f, g, h, i en j):

a. Nederland is en blijft rijk genoeg om de AOW ook in de toekomst te kunnen blijven uitkeren aan alle 65plussers.

b. Een hogere AOW leeftijd leidt per saldo niet tot een hogere arbeidsparticipatie.

c. Meer dan 80% van de 64 jarigen is baanloos is en zal ook na de 65ste verjaardag baanloos blijven – ongeacht of de AOW leeftijd omhoog gaat. Voor zover de overige 64 plussers na hun 65ste nog zullen doorwerken gaat dit ten koste van de (toch al problematische) arbeidsperspectieven van jongeren.

d Als de AOW leeftijd 67 wordt, blijft meer dan 80% van de 65 en 66 jarigen aangewezen op een andere uitkering of op een kostwinner. Die andere uitkering kost de staat niet minder dan een AOW uitkering. Soms meer – met name bij de loongerelateerde WW en WIA uitkeringen. Afschuiven van de huidige AOW verplichting op kostwinners kost de staat niets, maar de kostwinner kan van zijn of haar partner scheiden zodat zijn of haar ex alsnog uitkeringsgerechtigd wordt. Dan moet de staat toch meer bijstandskosten betalen.

e. De uitvoeringskosten, oftewel de transferkosten, voor een AOW uitkering (verzorgd door de SVB) liggen lager dan voor een WWB-, WIA-, of WW-uitkering (verzorgd door gemeenten of het UWV); want de AOW uitkering kent minder voorwaarden en is daardoor minder arbeidsintensief

f. Het arbeidsvolume, d.w.z. het aantal betaalde arbeidsuren, in Nederland (en wereldwijd) neemt al zeker 40 jaar veel minder toe dan het arbeidspotentieel, d.w.z. het aantal mogelijke arbeidsuren gelet op de toenemende aantallen 16 tot 65 jarigen. Na 2008 neemt het arbeidsvolume in Nederland niet meer toe. Het neemt af.

g. De AOW was aanvankelijk te typeren als een kortdurende oudedagsvoorziening voor bijna versleten mensen. Maar die typering is achterhaald door de maatschappelijke ontwikkeling. Al zeker 40 jaar is de AOW een algemene verworvenheid van de verzorgingsstaat: een staatspensioen dat bestaanszekerheid biedt voor een langer wordende laatste levensfase waarin nog redelijk gezonde baanloze burgers deelnemen aan de samenleving.

h. Een hogere AOW leeftijd bevoordeelt de langer levenden en benadeelt categorieën met een relatief korte levensverwachting zoals de laag-opgeleiden, de mannen en de rokers.

i. De AOW is de eerste pijler van ons pensioenstelsel en vervult daarbinnen een specifieke rol: ze zorgt voor basale bestaanszekerheid voor alle Nederlandse 65 plussers. Het belang hiervan neemt nog toe nu de aanvullende pensioenen in het bedrijfsleven - de tweede pijler - niet meer zeker zijn en in 2013 veelal gekort zullen worden.

j. de gevestigde politiek heeft dubieuze motieven – kostbare linkse hobby's en dito rechtse hobby's - om in de staatsbegrotingen geen geld vrij te maken. Geld waarmee de stijgende AOW kosten betaald zouden kunnen worden. Politici zeggen graag dat ze MOETEN bezuinigen op de AOW; dan hoeven zij niet te verantwoorden dat ze het nodige belastinggeld WILLEN besteden aan andere zaken.

Gevestigde politiek faalt als er geen behoorlijke parlementaire verantwoording is voor de politieke keuzes die wel worden gemaakt. Dan rest onze democratie nog slechts één mogelijkheid: civiele discussie (zoals dit artikel) en hap snap verantwoording op basis waarvan de kiezers de gemaakte politieke keuze goedkeuren. Of afkeuren...

De AOW is als politiek vraagstuk bij uitstek geschikt voor de nuchtere kiezer die wil dat zijn stem ertoe doet. Deze kiezer is vaak ook de boze kiezer die niet gediend is van de bestaande politiek - die telkens mooie dingen belooft en telkens lelijke dingen doet. Gevestigde partijen – in de Nederlandse politiek en in de polder - hebben de verhoging van de AOW leeftijd al bekostofd en beklonken nog voordat de kiezer eraan te pas kon komen. De onwil van deze partijen om de zaak aan de kiezer voor te leggen was onmiskenbaar toen de Kunduz-meerderheid in de Eerste Kamer op 10 juli 2012 haastig de stemming over verhoging van de pensioenleeftijd in 2013 forceerde en niet wilde wachten totdat de kiezers op 12 september gesproken zouden hebben. Wel vroeg een grote minderheid (SP, PvdA, PVV en 50plus) nog om uitstel naar de volgende zitting van de Eerste Kamer op 11 september (om de informatie van de hoorzitting op 9 juli nog te kunnen verwerken in reflectie en standpuntbepaling). Maar de Kunduz- coalitie, die in de peilingen al geen meerderheid meer had, weigerde dit – uit vrees voor de reactie van de kiezers indien het Kamer debat over verhoging van de AOW leeftijd daags voor de verkiezingen zou plaats vinden. Ze zwichtten voor de druk van minister Kamp om meteen te beslissen.

De Kunduz partijen doen alsof de verhoging van de AOW leeftijd maatschappelijk geaccepteerd zou zijn en betonen zich zodoende slechte volksvertegenwoordigers. Ons volk wil de AOW vanaf 65 gewoon voortzetten, ook als dit meer belastinggeld vergt. Kunduzpartijen in de Eerste Kamer stemden in met de verhoging van de AOW leeftijd zonder er goed voor te zorgen dat de uitkeringen die voorafgaan aan de AOW verlengd worden tot aan de nieuwe AOW-ingangleeftijd.

Wie in 2013 65 jaar wordt zal nu eerst een maand inkomen zelf moeten financieren voorafgaand aan de eerste AOW uitkering.

Kortom, uit democratisch oogpunt is het politieke besluitvormingsproces over de hogere AOW leeftijd voor veel kritiek vatbaar. De kiezer die zijn stemgedrag specifiek op dit issue baseert kan meteen goed uitdrukking geven aan zijn algemene ontevredenheid over de ondemocratische wijze waarop in Nederland de elite feitelijk functioneert. Deze kritiek op het politieke proces is niet minder belangrijk dan wat nu volgt: kritiek op de politieke inhoud.

2. politieke maakbaarheid van meer arbeidsparticipatie ?

Aanrechtssubsidie en AOW hebben feitelijk geen noemenswaardige invloed op de hoeveelheid arbeidsparticipatie.

Na de komst van de aanrechtssubsidie in 2001 is het aantal huisvrouwen niet gestegen; integendeel, de arbeidsparticipatie buitenshuis (van vrouwen en mannen) bleef stijgen tot een historisch hoogtepunt in 2008: 68% van de 16-65 jarige Nederlanders had toen betaald werk voor minstens 12 uur per week.

Bij de AOW is het aantal 65 plussers die nog (een beetje) betaald werk verrichten wel iets toegenomen. Veel zijn dit er overigens niet, want betaald werken na het zestigste levensjaar is voor weinig mensen weggelegd. Van alle 64-jarigen werkt nog slechts 17%. Althans in 2010. In de voorafgaande tien jaren lagen de percentages nog lager.

Als we de stijgende tendens doortrekken naar de toekomst wordt in 2020 het percentage werkende 64-jarigen 25% en het percentage baanloze 64 jarigen dus 75%. Maar we mogen deze stijgende lijn niet doortrekken nu we zien hoe de werkloosheid (medio 2012) bij alle leeftijdscohorten versneld toeneemt. In het cohort van de 64 jarigen zullen de percentages in 2020 dus wel ongunstiger uitvallen, zeg 15% werkenden en 85% baanlozen.

Het arbeidsethos van de baanlozen doet in Nederland niet onder voor het arbeidsethos van de werkenden, zo is herhaaldelijk uit onderzoek gebleken. Niet een gebrek aan arbeidsethos maar een gebrek aan vacatures weerhoudt mensen ervan om banen te vinden en weerhoudt hen er ook van – als ze verstandig zijn - om op zoek te gaan naar banen die er voor hen niet zijn. Wat mensen kan bewegen om meer deel te nemen aan betaalde arbeid is banengroei: meer beschikbare betaalde arbeid. Maar na 2008 is er in Nederland per saldo geen banengroei. 2009 en 2012 zijn jaren van forse banenkrimp. De politiek wil het niet weten maar ook 2013 en een aantal volgende jaren worden krimpjaren. De opmars van arbeidsbesparende technologie, waaraan Keynes in de vorige eeuw de notie van toenemende technologische werkloosheid verbond, gaat in deze eeuw onverdroten door. Veel banen in real life verdwijnen naarmate we meer online werken, leven en betalen.

De hoeveelheid banen in verhouding tot de hoeveelheid mensen in de leeftijd van 16 tot 65 verslechtert. Niet alleen conjunctureel maar ook structureel.

In 1970 werkten de 7 miljoen toen aanwezige 20-65 jarige Nederlanders in totaal 10 miljard betaalde arbeidsuren; in 2010 werkten de inmiddels 10 miljoen aanwezige 20-65 jarige Nederlanders in totaal 12 miljard betaalde arbeidsuren. Met andere woorden: in deze veertig jaar steeg het arbeidsvolume met 20% en het arbeidspotentieel veel sterker: met 43%. De mogelijkheden van arbeidsorganisaties om in de toekomst aan huisvrouwen, 65 plussers en vele anderen meer betaald werk te verschaffen zijn dus in toenemende mate ontoereikend en worden door de politiek stelselmatig overschat. Aan de gedroomde verhoging van de arbeidsparticipatie kan de politiek veel minder bijdragen dan zij zelf denkt en dan zij de kiezers wil doen geloven. Voor zover het toch nog een beetje lukt om meer mensen (huisvrouwen, gehandicapten, 60 plussers enz.) banen te verschaffen gaat dit gepaard met verdringing van andere werkzoekenden (gezonde mannen onder de zestig, enz.), die dan dus niet meer in aanmerking komen voor de betreffende banen. Dit verdringingseffect wordt door de politiek stelselmatig ontkend of gebagatelliseerd. Zo kan zij haar vermogen om de arbeidsparticipatie in Nederland te verhogen stelselmatig blijven overschatten.

Wat de politiek beweert - zie de verkiezingsprogramma's 2012 - over wat zij allemaal kan, wil en zal betekenen voor het herstel van economie en werkgelegenheid, met name voor de verhoging van de arbeidsparticipatie, is niet alleen ingegeven door wensdenken en door wat de kiezers graag willen horen, maar ook door de analyses en prognoses van het CPB. Meestal maakt het CPB weliswaar keurig het obligate voorbehoud dat de analyses en prognoses met veel onzekerheden omgeven zijn, maar de politiek houdt zich hiervoor doof. Bij het maken van moeilijke beleidskeuzes gebruikt de politiek het gezaghebbende CPB als orakel. De politiek oefent haar controlerende taak niet uit ten aanzien van wat het CPB bedenkt en produceert. Niemand snapt MIMIC. De politiek ziet niet dat dit soort evenwichtsmodellen niet adequaat zijn voor het analyseren en voorspellen van markten die niet in evenwicht komen omdat ze structureel niet in evenwicht zijn. Markten zoals de tomatenmarkt, de financiële markten en (onze focus) de arbeidsmarkt.

Structurele overproductie (respectievelijk van tomaten, van schulden en van arbeidskracht) kenmerkt zulke markten. De economische theorie dat op de markt vraag en aanbod zich mettertijd aan elkaar aanpassen gaat hier niet op. De hoeveelheid vraag en de hoeveelheid aanbod worden nooit aan elkaar gelijk; deze markten creëren geen evenwicht. Er mankeert iets aan het wederzijds aanpassingsvermogen van vraag en aanbod. Vraagelasticiteit en aanbodelasticiteit schieten tekort. De vraag kan niet omhoog, het aanbod niet omlaag.

Op de arbeidsmarkt wordt de hoeveelheid vraag (naar personeel) vooral bepaald en beperkt door wat werkgevers in hun afzetmarkt zien aan blijvende mogelijkheden en nieuwe perspectieven voor het produceren van verkoopbare goederen en diensten. Al naar gelang zij hierbij meer of minder arbeid nodig hebben ontstaat banengroei of banenkrimp.

De hoeveelheid aanbod (van werkzoekenden) wordt bepaald niet alleen door baanwisselaars, maar ook door hoeveelheden schoolverlaters, arbeidsimmigranten, sollicitatieplichtigen en de verborgen werkloosheid (die het CBS verbergt onder de noemer ' niet-beroepsbevolking').

De toekomstige hoeveelheid aanbod op langere termijn is dankzij beschikbare demografische data redelijk voorspelbaar, de toekomstige hoeveelheid vraag is veel moeilijker voorspelbaar. Het CPB voorspelt toekomstige werkgelegenheid meestal slechter dan andere voorspellers, zo bleek uit de jaarlijkse arbeidsmarkt enquêtes die de RWI liet afnemen bij enerzijds arbeidsmarktprofessionals en anderzijds een grote representatieve steekproef van gewone burgers (Deze bevinding werd bij de opening van het RWI arbeidsmarktcongres 10-11-2010 gemeld.)

3. de Haagse consensus: AA OO Wee omhoog

Werkgevers- en werknemersorganisaties, regeringspartijen, Kunduzpartijen, PvdA, SGP, financiële markten, lobbyisten, bijna iedereen zegt: de **pensioenleeftijd** moet **omhoog**, hoe eerder hoe beter. Maar het Nederlandse volk heeft zich nog niet uitgesproken. Dit gaat op 12-9-2012 gebeuren. Vermoedelijk op basis van de thans rondzingerde voorstelling van zaken. En wie weet zal ons volk ook bij de volgende Kamerverkiezingen in 2017 (of eerder) zich nogmaals uitspreken over de AOW leeftijd, want tegen die tijd zal voor zeer velen duidelijk zijn welke dingen in de thans rondzingerde voorstelling van zaken ontbreken of niet kloppen. Om deze dingen duidelijk te krijgen hoeven we niet tot 2017 te wachten. We weten het eigenlijk nu al wel, maar de Kunduzpolitiek wil het niet weten. Zie onze inleiding de punten a t/m j.

Michiel van Hasselt

Begin jaren 90 wist beoogd CDA leider Brinkman al dat er iets met de AOW moest gebeuren; maar toen hij opperde dat de AOW dan maar wat minder moest worden, kostte hem dat meteen de kop. Met vloeken in de kerk word je geen CDA leider.

In 1997 had de politiek een beter idee voor de AOW. Het probleem - dat babyboomers zeer talrijk zijn en hoge pensioenlasten genereren vanaf hun 65ste levensjaar - werd ook toen glashelder onderkend. Toen was al duidelijk dat de gemiddelde levensduur van Nederlanders stijgt (en we weten nu dat de levensduur nog meer stijgt dan we toen dachten) Kosten lopen hoog op vanaf 2011 tot ongeveer 2037 (en dalen weer iets na 2040). Babyboomers zijn geboren tussen 1946 (begin wederopbouw na de oorlog) en 1970 (begin gezinsverdunding dankzij anticonceptiepil).

In 1997 wist de politiek niet alleen het probleem adequaat te analyseren maar ook een adequate oplossing te bedenken: het kabinet Kok stelde een spaarfonds AOW in (met steun van alle politieke partijen). Als vanaf toen jaarlijks structureel €125 miljoen belastinggeld in deze spaarpot gestopt zou zijn was er nu geen AOW probleem.

Veertig jaar voordat de vergrijzing in 2037 zijn piek bereikt, leek het adagium 'regeren is vooruitzien' nog te gelden. Maar schijn bedriegt. De toenmalige politiek stelde het AOW fonds wel in, maar 'vergat' vervolgens er jaarlijks structureel €125 miljoen in te stoppen. In de eenentwintigste eeuw, toen deze nalatigheid van de kabinetten Kok en Balkenende begon door te dringen in het publieke bewustzijn, stak de politieke AOW discussie de kop weer op. De PvdA onder leiding van Bos wilde op zeker moment iets doen met belastingen, maar kwam daar gauw weer op terug toen zijn politieke tegenstanders erin slaagden een spookbeeld op te roepen: "Bosbelasting".

D66 was in zijn verkiezingsprogramma 2006 de eerste partij die een (voor Nederland) nieuwe benadering koos: verhoging van de pensioenleeftijd naar 67. Hoewel de kiezers destijds D66 afstraften – de partij haalde slechts 3 zetels – hebben sindsdien ook de andere partijen het streven om de AOW vanaf het 65ste levensjaar te behouden opgegeven en ingeruild voor de (Duitse) optie 'pensioenleeftijd omhoog'. De vakbeweging voerde nog wel actie om AOW 65 te behouden, maar slaagde er niet in om de werkgevers mee te krijgen in dit streven. Werkgevers zagen de verhoging van de AOW leeftijd als een kans om ook voor de aanvullende pensioenen de ingangleeftijd te verhogen (en zo hun hoog oplopende pensioenpremielasten te verlagen). De actiebereidheid bij vakbonden bleek nu geringer dan enige jaren eerder bij hun grote actie op het Museumplein in Amsterdam. De top van de vakbeweging is toen, in arren moede en in weerwil van genoemde werkgeversweerstand, haar heil maar weer gaan zoeken in de polder, het overleg met de werkgeversorganisaties, want de politiek vroeg de SER om advies en bleef zeggen dat zij overeenstemming in de polder over AOW en aanvullende pensioenen – een pensioenakkoord – zeer op prijs zou stellen: als basis voor de politieke besluitvorming. Mogelijk heeft de vakbeweging nu spijt van dit gepolder. Het moeizaam tot stand gekomen pensioenakkoord bleek een splijtzwam binnen de FNV te zijn. De grootste vakbonden ABVA-KABO en FNV Bondgenoten keurden het polderresultaat af en willen nu opgaan in "De Nieuwe Vakbeweging" die de komende 10 jaar geen sociale akkoorden meer zou moeten afsluiten (volgens vakbondsadviseur Inja).

Dit zou gevaarlijk zijn voor de vakbeweging omdat bijna alle politieke partijen – en daarmee ook toekomstige kabinetten – fundamenteel andere opvattingen hebben over het functioneren van de arbeidsmarkt en de flexibilisering.

Intussen groeide het besef dat het AOW probleem waar de sociale partners zich mee hadden laten opzadelen eigenlijk een probleem van de politiek is. De instantie waarover de politiek direct gaat, de overheid (inclusief Sociale Verzekeringsbank SVB), behartigt de AOW uitkeringen. Via sluipende fiscalisering ging de rijksoverheid een steeds groter deel financieren: 21% van de AOW kosten in 2003 en 34% in 2012. Soortgelijke sluipende fiscalisering deed zich voor bij de WW sectorfondsen waaraan de rijksoverheid in 2003 21% bijdroeg en in 2012 25,4%. En ook bij de AWBZ waaraan de rijksoverheid in 2003 18,4% bijdroeg en in 2012 26,4%. Niet de werkelijke kosten maar politieke overwegingen bepaalden in toenemende mate de hoogte van de geïmplementeerde sociale premies (“koopkrachtknoppen”, zie Jaarboek Overheidsfinanciën 2012 p 77).

Partijen zoals CDA, VVD, PvdA, Christen Unie en GroenLinks gingen in hun verkiezingsprogramma's 2010 min of meer mee in het streven naar verhoging van de AOW leeftijd, ze grepen het D66 verhaal aan als alibi voor hun nalatigheid om het AOW spaarfonds te vullen. (Maar de relatieve nieuwkomers in Den Haag - SP, PVV, Dierenpartij en 50plus - wilden de AOW leeftijd eigenlijk op 65 houden en deden het in de peilingen goed). Zo ontstond in 2010 de bizarre situatie dat zeer gematigde kiezers die de sociale zekerheid (AOW, WW, ontslagbescherming) op het bestaande niveau wilden houden, hun toevlucht moesten nemen tot weinig gematigde partijen zoals PVV en SP.

Na de verkiezingen 2010 koos het gedoogkabinet Rutte voor de optie om de AOW leeftijd te verhogen met 1 jaar – de gedoogpartner hield de optie ‘verhogen met 2 jaar’ tegen – zodat vanaf 2020 de 65 jarigen het zonder AOW zouden moeten stellen. Het parlement stemde in met het (geamendeerde) pensioenakkoord dat de sociale partners na moeizame onderhandeling overeenkwamen in 2011: de AOW leeftijd verder omhoog in 2025: van 66 naar 67 jaar.

In de lente 2012 na de val van het gedoogkabinet sloten de Kunduzpartijen in no time een bezuinigingsakkoord om de begroting 2013 binnen de EU norm te houden (begrotingstekort hoogstens 3%). Haastwerk was geboden om Brussel en de financiële markten gerust te stellen. Het resulterende begrotingsakkoord gaat uit van versnelde pensioenleeftijdverhoging, die nu al in 2013 moet beginnen met AOW een maand later (= een maand minder). De verhoging moet vervolgens met 2 maanden per jaar doorgaan. Dan krijgen in 2019 de 65 jarigen geen AOW meer en moeten in 2025 ook alle 66 jarigen het zonder AOW stellen.

Aan de 12 miljard bezuiniging in 2013 draagt dit maar weinig bij – 1% – maar daar was het de vijf partijen ook niet om te doen. Zij willen het proces van pensioenleeftijdverhoging als een voldongen feit in gang zetten. Dan hebben de kiezers het nakijken. Veelzeggend in dit verband is hoe de Eerste Kamer vlak vóór de verkiezingen het politieke besluit er met een haastprocedure doordrukte (zie inleiding).

Het CPB bediende in juni 2012 de Kunduz coalitie op haar wenken met een “Nadere analyse van houdbaarheidswinst en saldodoelstellingen voor de komende kabinetsperiode”.

Deze notitie over terugdringing van het begrotingstekort beperkt zich niet tot 2013, maar betreft de periode tot en met 2017 en deels ook nog de periode daarna waarin het begrotingstekort naar 0% kan worden teruggebracht. De verhoging van de pensioenleeftijd die volgens deze notitie in het Kunduz akkoord is afgesproken gaat naar 68 ½ jaar. Deze “afpraak” in Pechtold’s achterkamer kwam op een moment dat zelfs over de verhoging tot 66 jaar de parlementaire besluitvorming nog onvoltooid was. De nadere CPB analyse beweert dat genoemde beleidsmaatregelen, met name ook de verhoging van de pensioenleeftijd, resulteren in drastische vermindering van overheidstekort in 2017: van € 29 miljard naar € 7 miljard. Het geijkte voorbehoud dat de prognose met veel onzekerheden omgeven is ontbreekt hier – terwijl dit voorbehoud juist nu zéér op zijn plaats zou zijn. Zie de grote onzekerheden zoals hoe het verdergaat met de eurocrisis en de wereldhandel en hoe het CPB in staat zou kunnen zijn om betrouwbare (werkgelegenheid)prognoses voor de langere termijn te produceren.

Het CPB denken (waarop de politiek zich nu baseert) is om minstens drie redenen geen goed uitgangspunt voor de beleidsvorming die nu aan de orde is. Ten eerste gaat het CPB uit van onaannemelijke aannames over de maakbaarheid van meer arbeidsparticipatie. (Op dit punt ga ik nu niet in. Het was al aan de orde en komt in paragraaf 4 opnieuw aan de orde.) Ten tweede wekt het CPB de indruk dat de vergrijzing de voornaamste oorzaak van het oplopende begrotingstekort is en dat klopt niet. De voornaamste oorzaken zijn “de crisis” en “de beleidsbubbel” in de verzorgingsstaat. Ten derde wekt het CPB de indruk dat pensioenleeftijdverhoging een proportionele oplossing is voor de mate waarin de vergrijzing het oplopende begrotingstekort veroorzaakt. De complexe CPB analyse wekt onbedoeld de indruk dat de bijdrage van de pensioenleeftijdverhoging aan de tekortreductie ongeveer even groot zou zijn als de bijdrage die de vergrijzing levert aan het toenemend begrotingstekort.

In de zomer 2012 besteedden de oppositiepartijen SP en PVV nog veel aandacht aan de verhoging AOW leeftijd waartegen zij met sterke argumenten bezwaar maakten. Maar de gevestigde politiek ging hierop inhoudelijk niet in en hield vast aan de fictie dat een hogere pensioenleeftijd zou helpen om de stijgende kosten van de vergrijzing deels te voorkomen, deels beter te dekken dankzij de stijgende belastingopbrengsten als gevolg van de stijgende arbeidsparticipatie (voorspeld door een naïef CPB waaraan de politiek graag geloof hecht).

4. arbeidsparticipatie omhoog: natte droom van de politiek

In navolging van het CPB meent de gevestigde politiek dat de arbeidsparticipatie meestijgt als de pensioenleeftijd stijgt. Dit is wensdenken. Na 2008 stijgt de arbeidsparticipatie in Nederland feitelijk niet meer. Ze daalt in 2009 en 2012. Verdere daling in 2013 en 2014 ligt in de lijn der verwachting. In 2010 had 83% van de 64 jarigen geen baan.

Hoevelen van degenen die nog wel een baan hadden hun baan zouden mogen voortzetten in geval de AOW leeftijd verhoogd zou zijn, weet niemand. Ik schat $17 - 2 = 15\%$ van allen die in de toekomst 65 jaar worden. Hun banen komen dan niet vrij voor 65 minners. Dit betekent binnen de arbeidsorganisatie minder doorstroom en vervolgens minder instroom in de arbeidsorganisatie. Met andere woorden: middelbare werknemers maken minder promotie en werkzoekende jongeren komen minder aan de bak. Dit verdringingseffect op de arbeidsmarkt is moeilijk meetbaar en wordt in CPB prognoses niet meegenomen. Voorstanders van een hogere AOW leeftijd verdringen in hun bewustzijn de reëel bestaande verdringing op de arbeidsmarkt.

Als slechts 15% van degenen die 65 worden straks nog maar een baan heeft, zullen hun leeftijdsgenoten - dus 85% - kansloos zijn op de arbeidsmarkt en moeten leven van een uitkering of van een kostwinner. Voor de WWB, WIA, WW en verwante regelgeving zal wetswijziging nodig zijn om de uitkering te laten doorlopen totdat de AOW voor de betrokkene ingaat. Deze wetswijzigingen zullen wel voorzien in een soort vervolguitkering voor 65 plussers tot aan de nieuwe ingangleeftijd AOW, ongeveer zoals de vervolguitkering WW (die in 2003 bruusk werd afgeschaft), net zo laag als de AOW. (WW, WAO, WIA zijn nu vaak hoger, want gerelateerd aan het laatst verdiende loon). Bij deze nieuwe vervolguitkeringen wordt vermoedelijk de beschikbaarheidseis (sollicitatieplicht) als voorwaarde gehandhaafd; de beleidsmakers zijn immers blind voor de reële arbeidsmarkt die zestigplussers hoegenaamd geen banen gunt. Ook de extra voorwaarden die de WWB vereist - middelentoets en partnertoets - zullen naar verwachting in alle vervolguitkeringen gelden. Het (niet onbedoelde) gevolg hiervan is dat de meesten die 65 jaar worden überhaupt geen uitkering meer zullen krijgen totdat ze de verhoogde AOW leeftijd bereiken.

Herstel van economische groei en werkgelegenheid binnen vijf jaar is minder waarschijnlijk dan de beleidsmakers ons (en zichzelf) willen doen geloven. Banen verdwijnen structureel en komen niet terug als de conjunctuur aantrekt. (Niet in Nederland. Wel in China of India. Ook in de toekomst zal er dus voor de Nederlandse 64-jarigen niet meer in zitten dan dat hoogstens 15% van hen deelneemt aan betaalde arbeid. Voor de overige 85% Nederlanders is langer doorwerken niet weggelegd. Pensioenleeftijdverhoging verlengt uitkeringsduur (WWB enz.) en partnerafhankelijkheid. Dus: meer kosten voor de overheid en voor de betreffende kostwinners. Pensioenleeftijdverhoging brengt structureel € 1 à 2 miljard minder op dan het CPB voorspelde in zijn aan de SER gerichte notitie van 19-6-2009 "Houdbaarheidseffect verhoging AOW-leeftijd". Deze notitie raamde het "houdbaarheidstekort" van de toekomstige AOW op 2,2 % BBP (ca € 13 miljard). Uit de onderbouwing daarvan, de "decompositie", blijkt dat de pensioenleeftijdverhoging dit tekort zou reduceren tot 1,5 % bbb (ca € 9 miljard). Dit lijkt voor de overheid nog te behappen: door meer te bezuinigen op veel overheidsbeleid waarvan de doelmatigheid al jaren dubieus is, en/of door tot en met 2037 geen inflatiecorrecties in de belastingtarieven toe te passen ("endogene belastingverhoging").

Bij het aldus reduceren van het financieringstekort met $(2,2 - 1,5 =)$ 0,7% bbb, dus met € 4 à 5 miljard, hanteert het CPB echter de onaannemelijke aanname dat de arbeidsparticipatie meestijgt als de pensioenleeftijd stijgt. Dit leidt tot onaannemelijke deelramingen in de decompositie. Bij voorbeeld de weglek aan WW, WIA, WWB kost in de CPB droom slechts 0,2% bbb en de stijging werkgelegenheid levert maar liefst 0,2 % bbb op (0,2% bbb = € 1,2 miljard). Als we uit deze droom ontwakken, zullen we beseffen dat Nederland niet meer goederen en diensten gaat verkopen indien de werknemers langer doorwerken. Nederland gaat bij voorbeeld niet meer brood eten indien de broodbakkers twee jaar later met pensioen gaan; de arbeidsparticipatie in de bakkersbranche stijgt dus niet mee met de pensioenleeftijd van de bakkers. Dit soort voorbeelden maakt duidelijk waarom de beoogde pensioenleeftijdverhoging structureel € 1 à 2 miljard minder zal opleveren dan het CPB beweert.

Structurele werkloosheid stijgt! Politici willen dit niet zien. Begrijpelijk - kiezers willen geen stijgende werkloosheid. Wat kiezers wel willen is: fatsoenlijk werk, als het kan, of anders in elk geval rechtvaardige sociale zekerheid.

5. rechtvaardige sociale zekerheid

Wat de kiezers (wij) willen is duurzame dekking tegen de toenemende risico's van baanloosheid en lang leven.

Kansen op een lang leven en dus op relatief veel AOW uitkering zijn ongelijk verdeeld.

Hoger opgeleiden leven gemiddeld 4 jaar langer dan lager opgeleiden. Vrouwen worden gemiddeld ouder dan mannen. Niet-rokers worden gemiddeld ouder dan rokers. Enzovoort.

Deze ongelijkheden maken dat een vaste ingangleeftijd voor de AOW in feite onrechtvaardig uitwerkt. Des te meer naarmate die ingangleeftijd hoger is. Als een politieke partij zich dit realiseert - wat zelden het geval is - komt ze soms met het voorstel om de ingangleeftijd te differentiëren; geef bij voorbeeld de lager opgeleiden eerder AOW dan de hoger opgeleiden.

Dergelijke voorstellen leiden mogelijk wel tot vermindering maar niet tot opheffing van de onrechtvaardigheid. De ongelijkheden betreffen immers gemiddelden. Niet alle lager opgeleiden leven korter, niet alle vrouwen leven langer en sommige rookverslaafden zijn heel oud. Als we de weg van differentiatie inslaan begeven we ons op het hellend vlak naar steeds meer verdergaande differentiatie, toenemende bureaucratie om te bepalen wie wanneer hoeveel AOW mag krijgen, met telkens discussie, bezwaar- en beroepsprocedures, controle, handhaving enz. zonder dat de onrechtvaardigheid ooit wordt uitgebannen. De meest rechtvaardige AOW leeftijd ligt zo laag mogelijk, op 18 jaar: het recht op onvoorwaardelijk basisinkomen, te regelen in de Algemene Onvoorwaardelijkbasisinkomen Wet.

De Kunduz politiek is niet gericht op meer rechtvaardigheid. Ze is gericht op meer arbeidsparticipatie en wil niet weten dat haar mogelijkheden ter zake uiterst beperkt zijn.

Ze is ook gericht op de inpassing van de AOW in het Nederlandse pensioenstelsel zonder dat de eigen publieke aard van de AOW binnen dat stelsel voldoende tot uitdrukking komt. Dit stelsel wordt gekenmerkt door drie pijlers met onderscheiden functies:

1. De publieke pijler zorgt voor basale pensioenzekerheid: de AOW (een recht voor het hele volk, met verplichte premie-/belastingbetaling);
2. De corporatieve pijler zorgt voor aanvullende pensioenzekerheid (verplicht voor werknemers onder CAO), en
3. De private pijler zorgt ervoor dat individuen zich kunnen verzekeren voor verdere aanvulling (niet verplicht).

Absolute zekerheid bestaat niet, maar er is wel verschil in de mate van zekerheid tussen de pijlers. De AOW zekerheid die de politiek waarborgt moet nog zekerder zijn dan de aanvullende zekerheid die de pensioenfondsen in het bedrijfsleven bieden (op basis van CAO afspraken die de politiek algemeen verbindend verklaart).

Het is teleurstellend dat de politiek de basale zekerheid voor 65- en 66-jarigen nu zeer onzeker maakt. Juist nu ook de aanvullende pensioenen zeer onzeker worden: daling van dekkinggraden in de meeste pensioenfondsen noopt in 2013 tot kortingen ("afstempelen") op grote schaal. Niet eerder vertoond. En dan zou in 2013 ook nog de AOW vanaf de 65ste verjaardag een maand later ingaan, opmaat voor verdere verhoging van de AOW leeftijd in 2014 en volgende jaren? Omdat de politiek (met haar € 280 miljard collectieve middelen in 2012) deze basale zekerheid niet overeind zou kunnen houden? Dit zullen wij – Nederlanders, staatsburgers en kiezers: het volk – – toch niet laten gebeuren? Dit is toch niet waarvoor wij onze volksvertegenwoordigers kiezen?

Toen de politiek (nadat het AOW spaarfonds een fopspeen bleek te zijn) het idee van een hogere AOW leeftijd ging omarmen wist men niet dat tegelijkertijd ook de zekerheid van de aanvullende pensioenen ernstig aangetast zou worden. Nu de politiek dit wel weet is er reden te meer om de verhoging van de AOW leeftijd te heroverwegen.

Politiek leiderschap droomt niet weg in banengroei die zich niet zal voordoen, in wensdenken dat de crisis binnenkort wel weer voorbij zal zijn, in illusies dat de politiek het economisch herstel weer op de rails kan zetten.

Echt politiek leiderschap verhoogt in vergrijzend Nederland niet de pensioenleeftijd maar de AOW uitgaven:

2% meer (van genoemde € 280 miljard collectieve middelen). Best doenlijk, stapsgewijs tussen nu en 2037.

Via 100% fiscalisering AOW, waarbij de AOW premieplicht (17,9% looninhouding) vervalt, via beëindiging fiscale premievrijstelling aanvullende pensioenen en via meer overheidsbezuinigingen (op de beleidsbubbel").

Desnoods kunnen bovenmodale inkomens, inclusief 65 plussers, meer belasting betalen. Bovenmodale AOW-ers (zoals ik) kunnen hiertoe bereid gevonden worden. Solidariteit van oud met oud én met jong.

Jongere werknemers hebben groot belang bij baanperspectieven en het vooruitzicht om op 65 jarige leeftijd te mogen stoppen met werken. Zij dragen weinig bij in de extra kosten voor het behoud van AOW65 indien de geschetste beleidslijn wordt gevolgd.

Complete fiscalisering AOW65 legt de zwaarste lasten waar ze horen: bij de ouderen en de welgestelden.

Politici die behoud van AOW65 onbetaalbaar noemen spreken onwaarheid. Onze stem kan hen tot de orde roepen. Zij lieten na belastinggeld te bestemmen voor het AOW fonds dat Kok in 1997 instelde, destijds met steun van alle partijen. Nu verzaken politici hun verantwoordelijkheid. Het echte pensioenprobleem van Nederland anno 2012 is de lamlendigheid van de politiek. Dit is oplosbaar, remember: **Correctief Referendum 12 september !**

Michiel van Hasselt, Utrecht
26 juli 2012
cives@ziggo.nl

Wegen naar een basisinkomen

Het 14-de BIEN-congres (Basic Income Earth Network)

Data: **14-15-16 september 2012**

Locatie: **het Wolf-Ferrari-Haus in Ottobrunn bij München.**

Elke 2 jaar komen onderzoekers, wetenschappers, beleidsmakers en politici uit verschillende werelddelen bij elkaar om alternatieven te bespreken die kunnen leiden naar promotie en invoering van een elementair principe van sociale gerechtigheid: de garantie van een monetair inkomen.

Ideeën, experimenten en nieuwe ontwerpen voor politiek beleid zullen 3 dagen lang besproken worden door vele deskundigen en diverse gasten, zoals onder andere : **Bruna Augusto Pereira, Renana Jhabvala, Tereza Campello, Baptiste Mylondo, Claus Offe, Eduardo Suplicy, Gtz Werner, Guy Standing, Klaus Sambor, Leon Segers, Min Geum, Philippe van Parijs, Sepp Kustatcher**, en nog vele andere *zwaargewichten* uit de internationale basisinkomenwereld. Meer informatie via website: <http://www.bien2012.de/en> .

Een authentieke dame, die haar gedachten laat gaan

In 1991 werd onze Vereniging van Vriendinnen en Vrienden van een Basisinkomen opgericht. Een van onze eerste bestuursleden was toen Maria Dijkstra. Sindsdien heeft zij nauwelijks een ledenvergadering overgeslagen. Hoog tijd om deze dame eens nader onder de aandacht te brengen. Een geestverwant. Ik zocht haar op in haar appartement in Baarn. Met koffie en koeken, en uitzicht op een zonnig Baarn, gaan we er eens goed voor zitten.

Laten we eens chronologisch beginnen. Waar is het voor jou allemaal begonnen ?

Ik ben geboren in Amsterdam, in de Quellijnstraat in de Pijp, Oud-zuid, een echte volksbuurt. Dat was vlakbij de Heinekenbrouwerij. In een groot gezin met voornamelijk meiden. We hadden een fijne jeugd en speelden graag buiten. Ik kan me nog de paardenvijgen herinneren die altijd op straat lagen van de knollen die de bierkarren van Heineken door de stad trokken.

Wat deden je vader en moeder ?

Mijn vader was een manusje van alles, mijn moeder was aanvankelijk dienstmeisje, opgegroeid in Essen in Duitsland. Haar vader was Nederlander. Ze waren Rooms-katholiek, maar niet heel fanatiek.

Hoe was de oorlog voor jullie ?

Tja, hongerlijen. Als kind merkte je er eerst niet heel veel van. Ik herinner me nog dat op de Euterpestraat bij de Apollolaan een bom terecht kwam. Dat maakte veel indruk. Mijn oma was tijdelijk bij ons ingetrokken, en die had al ervaring met bombardementen vanuit Essen.

We maakten soms een vuurtje in een blikje om af en toe wat te eten te kunnen maken. Bloembollen heb ik gelukkig niet vaak hoeven eten. Alle bomen en struiken van Amsterdam werden een voor een omgezaagd voor in de kachel. Mijn zus en ik van 10, 11 jaar hebben nog een keer een boom omgezaagd en samen in zijn geheel de steile trap omhoog gesleept, met de onderkant eerst naar boven. Moesten we steeds langs de takken omhoog klimmen. Tijdens de hongerwinter werden wij met meer Amsterdamse kinderen naar Texel gestuurd.

Hebben jullie op Texel de opstand van die Georgische krijgsgevangenen tegen de Duitsers nog meegemaakt ?

Ja. Dat was erg. Toen kwam de oorlog plotseling heel dichtbij. Daar zijn toen nog 25 Amsterdammertjes gesneuveld. Om de haverklap lag er een lijk op straat er in Den Burg waar we zaten. Dan werd er een zak overheen gelegd, maar als kind ben je nieuwsgierig en dan ga je kijken, tilt het puntje op. Wie er ook gesneuveld zijn, je vond het erg, ook bij Duitse soldaten. Er is nog een speciale begraafplaats in Den Burg voor de Georgische slachtoffers. De Georgiërs die overleefden werden na de oorlog bij thuiskomst in Georgië niet met open armen ontvangen door de Russen, beschuldigd van verraad.

Hoe werden jullie met je Duitse achtergrond behandeld in de oorlog ?

Ja, dat was wel raar. Mijn moeder had kostgangers op kamers. Achteraf blijkt er op dezelfde etage iemand van het verzet en een kamer er naast een vrouw te hebben gezeten die af en toe Duitse soldaten ontving. Bij onszelf kwamen ook Duitsers over de vloer. Wij waren niet politiek bewust, maar ook niet anti-Duits, want dat was tenslotte familie. Na de oorlog moest onze moeder zich verantwoorden voor haar 'duits-vriendelijke' gedrag in de oorlog, en daar was ze echt nerveus voor. Maar ze kreeg geen straf of iets dergelijks.

Waar droomde je als meisje van om later te gaan doen ?

Trouwen en kinderen krijgen. Dat was je normale toekomst in die tijd voor meisjes. We hadden niet veel andere voorbeelden. Ik wilde wel piloot worden, maar omdat ik al jong een bril droeg was die kans verkeken. Mijn zussen en ik hebben na de middelbare school wel nog een handelsopleiding gedaan, en ik heb nog een paar jaar als secretaresse gewerkt. Zolang je niet getrouwd was moest je in je eigen onderhoud voorzien. Mijn moeder moest in Duitsland op 14-jarige leeftijd haar eigen brood gaan verdienen. Ze ging alleen naar de Volksschule, primair onderwijs, maar dat was wel een heel goede opleiding. Klassieke muziek, goed taalonderwijs. Ze had wel graag willen doorleren maar daar kreeg ze de kans niet voor. Zij werd een van de vele Duitse dienstmeisjes die naar Nederland kwamen om te werken. Maar ze sprak geen woord Nederlands toen ze hier kwam, ondanks dat ze een Hollandse vader had.

Hoe ben je in Baarn terecht gekomen ?

Mijn man kon hier een baan krijgen bij een fabriek die grammofonplaten maakte. Ik had op dat moment al 2 kinderen, met de derde op komst.

Wanneer ben je zelf in de politiek betrokken geraakt ?

In mijn tweede pubertijd. Ik was over de veertig, in de zeventiger jaren. Ik heb eerst nog een tijd met de kinderen in Amsterdam in de Rivierenbuurt gewoond. De straten stonden toen al vol met auto's, ik moest met de kinderen altijd naar het park zodat de kinderen nog een beetje konden buitenspelen. Ik hoorde toen van de actiegroep *Stop de Kindermoord*, die het gevaar van het drukke autoverkeer wilde terugdringen. Ik ben toen bij die actiegroep gegaan. Dat was in de tijd dat Harry van Doorn van de PPR minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk in het kabinet den Uyl was.

Waarom ben je voor invoering van een onvoorwaardelijk basisinkomen ?

Ik vind dat mensen meer zeggenschap moeten krijgen over hun eigen tijd. Het is belangrijk dat mensen in hun eerste levensbehoeftes kunnen voorzien, zoals huisvesting, energie en zorgpremies. Met die flexibele banen van nu zitten veel mensen in voortdurende onzekerheid.

De basiszekerheid is er nu niet, en een onvoorwaardelijk basisinkomen zal een meer ontspannen samenleving opleveren.

Vind je dat jongeren een basisinkomen zouden moeten krijgen ?

Ik denk dat hun basisinkomen in een fonds moet worden gestort, waarvan ze later kunnen studeren. En dat ze er niet de vrije beschikking over hebben. De een kan er namelijk wel mee om gaan en de ander niet. Als ik het op die leeftijd zou hebben gekregen zou ik geloof ik ook de bloemetjes hebben buitengezet.

Dat mag toch ?

Nee, daar komt de samenleving niet verder mee.

Je hebt er dus weinig vertrouwen in dat kinderen uit zichzelf voldoende zelfdiscipline en verantwoordelijkheidsbesef hebben om daar goed mee om te gaan ?

Nee, die kinderen van tegenwoordig die hebben dat te weinig. Er wordt ze ook te veel uit handen genomen. Er is niet genoeg te doen voor ze. Iedereen heeft tegenwoordig een vaatwasmachine. Het is beter voor kinderen dat ze van jongs af aan taken hebben in het huishouden.

Sommigen zeggen dat het karaktervormend is dat mensen eerst eens een paar jaar betaald werken.

Ja, als ze discipline geleerd hebben kan een basisinkomen hen toevertrouwd worden.

Dus eerst een soort sociale dienstplicht ?

Ja, tot 18. Jongeren hebben vandaag de dag wel veel kennis. Maar is het echte kennis of is het oppervlakkig ? Ze krijgen vandaag de dag heel veel informatie, via tv en internet. Maar dat geldt niet voor alle kinderen. Kinderen van nu mogen geacht worden om wijzer te zijn dan wij waren toen. Maar een basisinkomen zouden ze alleen moeten krijgen wanneer ze er aan toe zijn. Dat kan verschillen per kind.

Er zijn ook mensen die zeggen dat geen enkel mens voldoende verantwoordelijkheidsbesef en zelfdiscipline heeft om met een onvoorwaardelijk basisinkomen om te gaan.

Maar jij denkt dat volwassenen dat wel hebben.

Ik denk dat alle mensen in staat zijn om de samenleving in vrijheid met elkaar vorm te geven. Maar niks gaat vanzelf. Je moet daar afspraken over maken. En elkaars talenten benutten om ergens te komen.

Dus niet onder dwang ? Je bent niet bang dat na invoering van een OBI de samenleving in elkaar stort ?

Nee. Kijk maar naar veel gepensioneerden. Die hebben nu AOW, wat ik beschouw als een basisinkomen, hoewel die nog bijvoorbeeld wel een partnertoets in zich heeft. Veel gepensioneerden zoeken vanzelf hun weg op allerlei manieren. Om hun kleinkinderen op te vangen, of mantelzorg te geven aan andere ouderen, of ergens bestuurswerk te doen. Veel gepensioneerden vervelen zich ook, en gaan dan vanzelf wat doen met hun tijd en energie. Maar sommige mensen, van alle leeftijden, kunnen dan weer niet goed contact maken, en komen in een sociaal isolement. Of de wijk is er niet naar om makkelijk contact met elkaar te maken. Daar ligt soms ook een probleem.

Hoe lossen we die eenzaamheid van sommige mensen op ?

De staat kan een aantal voorwaarden scheppen om bepaalde dingen samen te doen. Dat gebeurt nu ook. Het ouderencentrum hier in Baarn wordt door vrijwilligers gerund. Als je ziet wat daar allemaal voor activiteiten plaatsvinden! Dingen als yoga, een klaverjastoernooi en een computercursus, dat is nu betaalbaar. Of gewoon een praatje maken. Aan de balie wordt je ontvangen door gastvrouwen die daar geen salaris voor krijgen. Die leveren hetzelfde werk af als betaalde krachten die bijvoorbeeld op het stadhuis werken voor de gemeente. Ervaring in de administratie hebben ze vaak al.

Maria Dijkstra

Bij welke organisaties ben je actief geweest tot nu toe, behalve Stop de Kindermoord ?

Daarna onder andere in de PPR, de FNV-Vrouwenbond, de Vereniging Basisinkomen en GroenLinks. Voor GroenLinks heb ik 2 jaar in de gemeenteraad van Baarn gezeten. Dat was een duobaan, met mij voor de eerste 2 jaar. Ik zat ook in het parochieberaad. Ook in de anti-kernenergiebeweging, en meer dan 20 jaar op het landelijke steunpunt voor vrouwen in de bijstand. In Baarn heette dat Miss Minima. Dat was om naar de politiek op te komen voor vrouwen met een minimuminkomen. Nu zit ik nog in de huurdersraad bij onze woningcorporatie. We hebben een adviserende functie. Formeel hebben we geen invloed. Maar bij sommige andere woningcorporaties is het erger, communiceren ze nauwelijks met de huurders, en lijkt het soms alleen om winstbejag te gaan. In Nederland moet de huizenbouw heel anders opgezet worden. Mensen zouden meer invloed moeten krijgen over hoe ze willen wonen. Die nieuwbouw van tegenwoordig vind ik meestal saai, niet inspirerend. Ik kan echt genieten als ik in de binnenstad van Utrecht ben en die cultuurrijke architectuur zie.

Wat vind jij dat de regering allemaal verkeerd doet ? Of hoe zou de regering het wel moeten doen ?

Ze moeten zich om te beginnen niet zo bemoeien met andere landen, als Afghanistan, Libië en Syrië. Er zijn in Irak zoveel mensenlevens en waardevol cultuurgoed volkomen onnodig kapot gemaakt door al die bombardementen.

Maar daar staat tegenover dat meiden in Afghanistan nu wel naar school kunnen.

Dat zijn maar peanuts. Dat is maar in bepaalde delen van het land, en is niet meer dan een prettige bijkomstigheid. In feite lost het niks op.

Wat moeten we in economische zin met de Grieken doen ?

Gewoon hun gang laten gaan. Uit de Euro gaan desnoods. Het kan waarschijnlijk niet anders. Het geldsysteem moet om. Het bijt nu in zijn eigen staart. De politiek moet steviger grip krijgen op de bankensector. Een grote Wereldbank moet zeggen dat al het geld een andere waarde krijgt. En dat iedereen er recht op heeft. En het kan niet dat miljarden mensen honger lijden en anderen niet.

En asielbeleid ? Die hele discussie rond Mauro.

Mauro en andere jongeren horen hier gewoon te blijven. Die hele discussie is het gevolg van jarenlang ondoordacht beleid, en daar horen die jongeren niet de dupe van te worden.

Het CDA zegt : de wet is de wet. Mauro moet terug. Heb je nog overwogen om CDA te stemmen ?

Nooit. Vroeger heb ik wel KVP gestemd. Wist ik veel, ik was katholiek, en dan stemde je daarop. Totdat ik tot inzicht kwam. Ik wist eerst helemaal niet hoe politiek werkte. In de Amsterdamse krant de Echo werd op een gegeven moment gevraagd : Wat zou u doen als u het voor het zeggen had in Amsterdam ? Ik heb toen een brief ingestuurd met; ik zou alle auto's de stad uit doen, en in de binnenstad meer openbaar vervoer. Dan kunnen kinderen weer op straat spelen. Ik was zo trots als een aap toen dat stukje in de krant stond. Ik dacht toen dat als het in de krant zou staan het ook echt zou gaan gebeuren. Maar er gebeurde niks, Alles bleef hetzelfde. Ik dacht hoe kan dat nou ? De PPR had in die tijd een heel goed programma met alle punten van Stop de Kindermoord er in. Ik dacht: dat is mijn club. Maar ik wist niet hoe ik er mee in contact moest komen. Toen reed er ergens in de jaren 70 een PPR-campagnetrein door Nederland. Daar ben ik achteraan gegaan, en ben ik lid geworden. Vervolgens kreeg ik een uitnodiging van de afdeling Baarn, en daar kwam ik minister van Doorn tegen. Er was in die tijd ook een energiediscussie gaande. Ik heb toen aan van Doorn een brief geschreven: 'Ik ben maar een eenvoudige huisvrouw, maar ik laat mijn gedachten wel gaan. Voor energiebesparing stel ik voor om zomer- en wintertijd in te voeren. Dat spaart een hoop energie.' Ik had dat op de radio gehoord. Tijdens het strijken laat je zo je gedachten gaan. Toen heeft van Doorn zomer- en wintertijd ingevoerd. Dat vind ik echt leuk. Ik ben er nog blij mee dat hij dat zomaar overnam. Ik werd ook meteen de secretaris van de PPR in Baarn. Dan leer je snel. Daarvoor wist ik helemaal niet dat er plaatselijke afdelingen waren.

Oproep van het bestuur : " Laat ons alstublieft weten of en welke landelijke manifestaties er zijn bij u in de buurt of elders, zoals bijvoorbeeld de bijeenkomst 'Armoede werkt Niet' op 10 december 2011 van de SP en de PvdA, waar wij het onvoorwaardelijk basisinkomen met succes onder de aandacht zouden kunnen brengen.

Moeten mensen die goed presteren of heel getalenteerd zijn een heel hoog salaris krijgen ?

Ik vind van niet. Een maximumloon van 5x het minimumloon vind ik ruim voldoende. Dat moet toch genoeg zijn om van in leven te blijven.

Vind je dat onze koningin ook niet meer dan 5x het minimumloon zou mogen krijgen ?

Ik vind dat Beatrix zo'n belangrijke samenbindende functie heeft in de samenleving dat er voor haar een uitzondering mag worden gemaakt. Het is toch prachtig dat we zoiets hebben als de monarchie en Prinsjesdag ? Beatrix doet haar werk heel goed. Dat valt echt niet mee. Ik zou niet met haar willen ruilen.

Dus wanneer de koninklijke familie morgen op een persconferentie zegt dat ze er genoeg van hebben en hun ontslag aanbieden, dan bied je jezelf en je familie niet aan om de rol van koninklijke familie over te nemen ?

Nee.

Wat vind je van de discussie over of de vader van Maxima bij officiële feestdagen aanwezig mag zijn? Sommigen vinden dat dat niet past vanwege zijn rechtsdictatoriale politieke verleden.

Wat mij betreft mag hij er niet bij. Dat zou een verkeerd beeld geven. Dat soort politieke stromingen mogen niet vervlochten worden gezien met ons koningshuis.

Wat vond je er van dat Willem-Alexander zijn schoonvader openlijk verdedigde ?

Nee, dat kon echt niet.

Maar je kan het toch iemand niet kwalijk nemen dat hij zijn schoonvader verdedigt ? Ik was het er ook inhoudelijk niet mee eens, maar hem verbieden om zijn mening te geven is toch niet redelijk.

Ja, zo is het systeem nou eenmaal. Hij moet weten dat hij zijn mond moet houden.

Hoe stemde je bij het referendum over de Europese grondwet ?

Ik heb tegengestemd. Ik ben een fan van Willem Bos die er een heel goed boek over heeft geschreven.

Waarom zijn de huidige politici niet voor een onvoorwaardelijk basisinkomen ?

Dan zijn ze de zeggenschap over de mensen kwijt. Je moet nu je tijd verkopen. Als je vakantie hebt, of gepensioneerd bent, kun je eindelijk je eigen tijd indelen. Als je niet anders gewend bent om in een tredmolen te lopen dan weet je niet dat het ook anders kan. Maar het geeft wel structuur in je leven, hoewel je dat ook zelf kunt aanbrengen. Ik ga nu bijvoorbeeld elke week klaverjassen, voor mijn plezier, en om een beetje structuur aan te brengen. Vanavond ook weer. Ik verheug me er nu al op.

Interview: Wim Smit

Ingezonden brief :

Ben nog steeds, Beste mensen, een groot voorstander van het Basisinkomen. Mijn vader, geboren in 1912, vocht er al voor tijdens zijn leven. Ik herinner het mij uit mijn kindertijd dat hij, in ons dorp, 's nachts op pad ging met een emmer witte verf, om het op de weg te schrijven. Je kunt zeggen dat ik er als het ware mee ben opgegroeid. Als ik nu alle voor en tegens lees, alle 'strubbelingen,' komt bij mij de gedachte: dat we misschien beter kunnen kijken naar de overeenkomsten die er bestaan over een bepaald onderwerp, dus nu over het Basisinkomen, dan naar de verschillen. Zelf kan ik mij niet meer actief, ben 78 en heb vele beperking van mijn gezondheid, deelnemen maar er over nadenken kunnen we altijd.

Ik wens u allen kracht toe om samen met de 'tegenstanders' naar overeenkomsten te zoeken voor dit belangrijke onderwerp. Ik blijf de ontwikkeling met aandacht volgen.

Een heel hartelijke groet met veel kracht, liefde en vertrouwen van,

Hillie Wildeveld

* * * * *

Michiel van Hasselt: Politiek in verzorgingsstaat Nederland – Misrepresentatie en civiele reconstructie.

Boekbespreking door **Frans Vrijmoed**,
St. Fargaud, Frankrijk, 2 Augustus 2012

Van Hasselts boek: **Politiek in verzorgingsstaat Nederland – Misrepresentatie en civiele reconstructie** is een veel in een. Van Hasselt is socioloog, maar schuwt de filosofie niet in dit boek. Zijn boek is meest opvallend een goed onderbouwde aanklacht plus een richtingwijzer. Vanuit de filosofie geredeneerd kun je zeggen is Van Hasselts meer een empirist dan een idealist: zorgvuldig analyseert hij wat er naar zijn professionele (zie zijn opleiding / specialisatie en arbeidsverleden) mening wat er mis is met onze verzorgingsstaat en waarom dat maar niet wil veranderen / verbeteren. Hij doet dit met vele referenties aan publicaties van andere auteurs en bedient zich van het jargon dat past in deze context.

Van Hasselt draait graag het denken om. Bijvoorbeeld:

1/ Voor zinnol burgerschap moeten we niet alleen ernst maken van betaalde arbeid maar ook van civiele vrijheid (hoofdstuk 7, blz. 153 e.v.)? Onder het laatstgenoemde domein vallen bijvoorbeeld alle niet betaalde maatschappelijke activiteiten. De arbeidsmarkt voor betaalde arbeid mag dan feitelijk en structureel ruim zijn (meer aanbod van dan vraag naar betaalde werkers) de markt voor civiele vrijheid is feitelijk en structureel krap (meer vraag naar dan aanbod van onbetaalde werkers).

2/ Niet de burger moet aantonen waarom bestuurlijk elites van Nederland falen in het realiseren van beloftes, maar de elites moeten bewijzen hoe zij zijn geslaagd in het realiseren van welke beloftes.

Schrijnend is Van Hasselts overtuigende argumentatie hoe de burger verkeerd wordt geïnformeerd, bijvoorbeeld inzake de huidige en toekomstige beschikbaarheid van betaald werk, en hoe de burger wordt misleid om in te stemmen met maatregelen die uitgaan van verkeerde veronderstellingen.

Van Hasselt stelt dat de bestuurlijke elites waarover hij spreekt zich bezighouden met oude politiek / onzinnige beleidsbubbels en zich niet bezighouden met nieuwe politiek / zinnige vernieuwing. Hij noemt voorbeelden en prikkelt de lezer om daarin mee te denken, zoals hij de lezer ook oproept om hierop te regeren via een e-mail adres. Want voor Van Hasselt draait alles om de burger, die goed moet worden geïnformeerd, actief moet participeren in discussies en middelen moet hebben om bepaalde elites te kunnen dwingen de dieper liggende wil van het volk (ergo geen opportunisme) te kennen en te honoreren.

Daarbij heb ik, wellicht net als andere verhoopte lezers, mijn persoonlijke meningen en vragen aan Van Hasselt. Zoals over casus 3, de groene hypotheekrenteaftrek (blz. 209 e.v.). Wat voor migratiestromen kan een dergelijk voorstel veroorzaken? Of zoals over het basisinkomen (hoofdstuk 10, blz. 219 e.v.) dat vele bestaande regelingen vervangt. Waarop kunnen burgers die (nog) niet in aanmerking komen voor het basisinkomen dan terugvallen? Met name het basisinkomen geeft duidelijk richting aan voor een fundamentele voorziening in een fundamentele en dringende volksbehoefte.

Meedenken en meedoen is waar Van Hasselt toe oproept. Dialoog over diepgang en actie!

Uiteindelijk leidt Van Hasselt ons langs oplossingsrichtingen zoals het basisinkomen welke zijn gebaseerd op zijn uitgebreide empirische analyse. Richtingen waarover de samenleving zou moeten debatteren in plaats van over misleidingen en trivialiteiten.

Dit boek is een aanbeveling voor wie zich voelt aangesproken door deze zaken. Het lezen vraagt bij tijd en wijle een extra inspanning maar het resultaat mag er zijn:

Kennisname van misrepresentatie van de volkswil en een bewogen, duidelijke visie op hoe het beter kan en moet.